

Ārlietu ministra ikgadējais ziņojums par paveikto un iecerēto darbību valsts ārpolitikā un Eiropas Savienības jautājumos 2021. gadā

Ievads

Latvijas ārpolitikas virsmērķis ir nemainīgs – nodrošināt valsts neatkarību un teritoriālo integritāti, ilgtspējīgu drošību un sabiedrības labklājību, kā arī pastāvīgi stiprināt valsts pozīcijas starptautiskajā vidē. Ārpolitika tiek īstenota, padziļinot uz kopīgām vērtībām balstītu integrāciju un sadarbību Eiropas Savienībā un NATO, stiprinot multilaterālismu, attīstot un paplašinot divpusējās attiecības, aktīvi līdzdarbojoties līdzīgi domājošu valstu reģionālajos formātos, īpaši uzsverot Baltijas valstu un Baltijas–Ziemeļvalstu (NB8) formātu nozīmi kopēja viedokļa veidošanā. Neatņemama ārpolitikas veidošanas sastāvdaļa ir saiknes nostiprināšana ar diasporu un valsts atpazīstamības veicināšana pasaulē. Latvijas pieeja nemainīgi balstās uz demokrātijas, cilvēktiesību aizsardzības un starptautisko tiesību principu ievērošanu.

2021. gadā līdzās risinājumu meklēšanai Covid-19 pandēmijas radītajai ietekmei starptautiskajā vidē aktualitāti saglabāja gan ieilgušie starptautiskie konflikti, gan jaunas aprises ieguva sāncensība starp varas centriem, risku pieaugums starptautiskajam tiesiskumam un demokrātijas vērtībām, kā arī klimata pārmaiņu un jauno tehnoloģiju aizvien pieaugošā ietekme uz starptautiskajiem procesiem.

2021. gadā Latvijas ārpolitikai bija sešas galvenās prioritātes. Pirmkārt, Lukašenko režīms ar mākslīgas migrācijas plūsmas palīdzību veica hibrīduzbrukumu Eiropas Savienības un NATO austrumu robežai. Latvija kopā ar Poliju un Lietuvu aktīvi pretdarbojās centieniem destabilizēt situāciju reģionā. Otrkārt, Krievija turpina īstenot konfrontējošu ārpolitiku. Uz Lukašenko režīma īstenotā hibrīduzbrukuma fona norisinājās Krievijas aktivitāte gaisa telpā virs Baltkrievijas teritorijas un karaspēka koncentrācija Ukrainas pierobežā, kas rada militārās eskalācijas draudus. Treškārt, Eiropas Savienības politikas jautājumos Latvija galveno uzmanību veltīja klimata politikas un digitālās transformācijas jautājumiem, kā arī Stratēģiskā kompasa izstrādei, kura mērķis ir noteikt jaunas ambīcijas Eiropas Savienības drošības un aizsardzības politikas segmentā, vairojot noturību, attīstīt aizsardzības rūpniecību un ar to saistīto investīciju vidi un veidot partnerības drošības politikas īstenošanai. Ceturtkārt, būtisku ieguldījumu sabiedroto konsultāciju procesā un NATO Stratēģiskās koncepcijas pārskatīšanas diskusijā sniedza NATO ārlietu ministru sanāksme Rīgā. Simboliski, ka politiskā diskusija tika uzsākta Rīgā – NATO ziemeļaustrumos, bet tiks noslēgta Madridē – NATO dienvidrietumos. Piektkārt, apliecinot Latvijas spēju sniegt ieguldījumu pasaules mēroga procesos, Latvija kandidēs ANO Drošības padomes vēlēšanās uz nepastāvīgās dalībvalsts vietu 2026.–2027. gada termiņam. Ir uzsākta kampaņas tematisko prioritāšu definēšana. Sestkārt, lai veicinātu stabilitāti un ilgtspējīgu attīstību kaimiņu reģionos, Eiropas Kaimiņu politikas sekmīga īstenošana un sadarbības veidošana ar Centrālāzijas reģionu ir bijusi nemainīga Latvijas ārpolitiskā prioritāte.

Šis ziņojums izvērtē starptautiskās situācijas attīstības tendences un problemātiku, aplūko Latvijas paveikto ārpolitikā un Eiropas Savienības jautājumos, kā arī iezīmē plānotās darbības tuvākajai perspektīvai. 2021. gadā Latvijas ārpolitikas īstenošana ierasti notika ciešā sadarbībā ar Valsts prezidentu, Saeimu, nozaru ministrijām, pašvaldībām, sociālajiem partneriem un pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem.

Ģeopolitiskā situācija, norises, izaicinājumi

Starptautiskā vide ir kļuvusi fragmentētāka un konfrontējošāka. To izraisa gan atsevišķu valstu agresīvā uzvedība, ignorējot vai mēģinot uzspiest savu interpretāciju vispārpieņemtajām starptautiskajām normām, gan nepieciešamība pēc stingrākas, pārliecinošākas reakcijas uz globāla rakstura destabilizējošiem izaicinājumiem, tostarp starptautisko terorismu, demokrātijas pamatprincipu pārkāpšanu un apdraudējuma pieaugumu kibertelpā. Joprojām ir vērojamas stagnācijas tendences starptautisko organizāciju un starptautiskajās tiesībās balstītas globālās pārvaldības darbībā. Iespaudu uz starptautiskās situācijas attīstību atstāj varas centru sāncensība, demokrātijas un autoritārisma pretstāve un hibrīdā apdraudējuma saasināšanās.

Hibrīduzbrukums Eiropas Savienības un NATO austrumu robežai

Lukašenko režīms veic hibrīduzbrukumu Eiropas Savienības un NATO austrumu robežai, organizējot mākslīgu migrācijas plūsmu ar pavadošu dezinformācijas kampaņu un provokatīvām darbībām uz robežas. Arī Latvijas robeža piedzīvo šo uzbrukumu. Tā ir Lukašenko režīma asimetriska atbilde uz Eiropas Savienības principiālo nostāju jautājumā par režīma īstenotajiem brutālajiem cilvēktiesību un pamatbrīvību pārkāpumiem.

Latvija kopā ar Poliju un Lietuvu ir izvērsusi aktīvu pretdarbību centieniem destabilizēt situāciju reģionā. Kopš krīzes sākuma ir regulāri informēti sabiedrotie gan Eiropas Savienībā, gan NATO, veidojot izpratni par hibrīdkara elementu īstenošanu pret Eiropas Savienību un NATO. Tā rezultātā partneri, tostarp Eiropadomes un Eiropas Komisijas priekšsēdētāji un NATO ģenerālsekretārs, ir apliecinājuši savu solidaritāti un atbalstu visaugstākajā līmenī. NATO Ziemeļatlantijas padome ir izteikusi stingru nosodījumu Lukašenko režīma īstenotajām hibrīdajām aktivitātēm pret Latviju, Lietuvu un Poliju, atzīmējot, ka tā turpina monitorēt situācijas ietekmi uz Alianses drošību. Latvija ir paudusi gatavību atbalstīt Poliju, ja tiks lūgts organizēt konsultācijas saskaņā ar Ziemeļatlantijas līguma 4. pantu. Esam aicinājuši Eiropas Savienību pastiprināt spiedienu pret Lukašenko režīmu, veicot sankciju pakotnes tālāku paplašināšanu, kā rezultātā Eiropas Savienība nolēma finansiāli sankcionēt Baltkrievijas nacionālo aviokompāniju Belavia un Sīrijas aviokompāniju *Cham Wings Airlines*, cilvēku kontrabandā iesaistītās Baltkrievijas tūrisma firmas, kā arī Baltkrievijas amatpersonas, kuras piedalās mākslīgās migrācijas veicināšanā. Latvija ir lūgusi Eiropas Savienībai sniegt praktisku atbalstu ārējās robežas pārvaldības stiprināšanā, un šīm vajadzībām Latvijai, Lietuvai un Polijai ir kopā piešķirti 200 miljoni eiro. Tāpat Eiropas Savienība ir piešķirusi līdzekļus līdz 3,5 miljonu eiro apmērā migrantu atpakaļnosūtīšanai uz to mītnes zemēm. Baltijas valstis un Polija ir uzrunājušas ANO augstākās amatpersonas, tostarp augsto komisāru bēgļu jautājumos, augsto komisāri cilvēktiesību jautājumos un Starptautiskās migrācijas organizācijas vadītāju, skaidrojot izveidojušos situāciju uz robežas, lai veidotu izpratni par situācijas atšķirību no klasiskas migrācijas krīzes. Šīs organizācijas tika arī aicinātas aktīvāk ietekmēt Baltkrieviju, lai tā pildītu savas starptautiskās saistības un uzņemtos pilnu atbildību par tās teritorijā esošajiem migrantiem. Sadarbībā ar Eiropas Savienības institūcijām ir notikušas intensīvas sarunas ar migrantu izcelsmes valsti Irāku, lai veicinātu migrantu atpakaļnosūtīšanu, kā arī ar migrācijas tranzīvalstīm, lai potenciālajiem migrantiem ierobežotu iespējas izmantot šīs valstis tranzītā nokļūšanai Baltkrievijā.

Latvijas pienākums ir uzturēt ārējās robežas drošību. Latvija, apzinoties savas starptautiskās saistības un sarežģīto humāno situāciju, ievēro gan nacionālās drošības intereses, no vienas puses, gan humānus apsvērumus, tostarp savas starptautiskās saistības cilvēktiesību jomā, no otras puses. Latvijas dienesti sadarbībā ar nevalstiskajām organizācijām sniedz humāno palīdzību nelaimē nonākušajiem trešo valstu pilsoņiem pie mūsu valsts robežas.

Latvija kopā ar partneriem iestājas par nepieciešamību pielāgot Šengenas robežu kodeksu situācijām, kad pret Eiropas Savienības ārējām robežām tiek vērsts hibrīduzbrukums. Arī Eiropas Savienības migrācijas un patvēruma politikai nākotnē ir jāparedz diferencēta pieeja humanitāras krīzes radītiem izaicinājumiem un situācijām, kad migrācija tiek izmantota valstu

ietekmēšanai ar hibrīda līdzekļiem. Turpmākajās diskusijās par migrācijas pārvaldību un patvēruma politiku Latvija iestāsies par attiecīgu risinājumu iestrādāšanu.

Precizējums gada beigās: Latvijas, Lietuvas un Polijas koordinētās darbības rezultātā uz robežas gada beigās ir vērojama nosacīta situācijas stabilizēšanās, Baltkrievijas pusei pārvietojot lielāko daļu migrantu projām no robežas, kā arī organizējot nelielas migrantu daļas atgriešanos savā mītnes zemē. Tomēr šī attīstība nevar tikt vērtēta kā neatgriezeniska, jo situācija joprojām nav atrisināta. Vairāki tūkstoši migrantu joprojām atrodas Baltkrievijas teritorijā, turpinās to centieni nelegāli šķērsot robežu, un Lukašenko režīms neizrāda gatavību izbeigt savas destabilizējošās darbības. Latvija kopā ar partneriem turpinās konsekventi sargāt valsts un reizē arī Eiropas Savienības ārējo robežu, kā arī pretoties un atspēkot jebkuras citas hibrīduzbrukuma izpausmes līdz to pilnīgai novēršanai.

Uz hibrīduzbrukuma attīstības fona Krievija pauda atbalstu Lukašenko režīmam, vainojot krīzes izraisīšanā Eiropas Savienību un draudot “adekvāti” atbildēt uz Rietumu “militārajām provokācijām”. Hibrīdkrīzes laikā īstenotie Krievijas stratēģisko bumbvedēju pārlidojumi virs Baltkrievijas teritorijas un gada laikā atkārtotā karaspēka koncentrācija Ukrainas pierobežā vēlreiz apliecina Krievijas vēlmi uzturēt pastāvīgu spriedzi NATO austrumu flangā, par ko ir arī izteicies Krievijas prezidents.

Lukašenko režīma organizētais hibrīduzbrukums izriet no tā nelegitīmās būtības. Tiek izmantoti jebkuri līdzekļi, lai panāktu Eiropas Savienības piekāpšanos un režīma leģitimitātes atzīšanu. Baltkrievijā turpinās politiskā krīze, tālāka cilvēktiesību un pamatbrīvību ierobežošana. Opozīcijas, pilsonisko aktīvistu un neatkarīgo mediju viedokļi tiek apklusināti ar vardarbīgām metodēm. Spēka struktūras un tiesas nesodīti īsteno režīma politiskos uzstādījumus. Bezprecedenta gadījums bija Baltkrievijas varas iestāžu veiktā pasažieru lidmašīnas faktiskā nolaupīšana, inscenējot terorisma draudus un veicot žurnālista un pilsoniskās sabiedrības aktīvista Romāna Protaseviča un Sofijas Sapegas aizturēšanu. Latvija ir nosodījusi represijas pret pilsonisko sabiedrību un medijiem, kā arī atbalsta Baltkrievijas sabiedrības demokrātijas centienus un iestājas par jaunu, brīvu, godīgu un atklātu vēlēšanu organizēšanu atbilstoši starptautiskajiem vēlēšanu standartiem. 2021. gadā Latvija turpināja sniegt atbalstu Baltkrievijas pilsoniskajai sabiedrībai, sadarbībā ar Latvijas nevalstiskajām organizācijām nodrošinot psiholoģisku un praktisku palīdzību no represijām cietušajiem Baltkrievijas žurnālistiem un pilsoniskajiem aktīvistiem. Latvijas pilsoniskā sabiedrība plašā mērogā iesaistījās šajā procesā, tostarp veidojot brīvprātīgo kustību. 2022. gadā Ārlietu ministrija turpinās sniegt praktisku atbalstu Baltkrievijas pilsoniskajai sabiedrībai un neatkarīgajiem medijiem atbilstoši viņu izteiktajām vajadzībām ar grantu projektu konkursa palīdzību.

Latvija kopā ar līdzīgi domājošiem partneriem Eiropas Savienībā ir konsekventi aicinājusi Eiropas Savienību stingri reaģēt uz Baltkrievijas īstenotajiem starptautisko tiesību normu un cilvēktiesību pārkāpumiem, prasot kāpināt sankciju spiedienu. Kopumā ir pieņemtas jau 5 sankciju kārtas, ieviestas individuālas sankcijas pret 183 Baltkrievijas atbildīgajām amatpersonām un uzņēmējiem, kā arī pret 26 juridiskām personām. Ir noteiktas sankcijas pret vairākām Baltkrievijas ekonomikas nozarēm – aizliegts tieši vai netieši pārdot, piegādāt, nodot vai eksportēt aprīkojumu, tehnoloģijas vai programmatūru, ko paredzēts izmantot interneta un telefonsakaru uzraudzībā un pārtveršanā, kā arī divējāda pielietojuma preces un tehnoloģijas. Tirdzniecības ierobežojumi ir noteikti attiecībā uz naftas produktiem, kālija hlorīdu un precēm, ko izmanto tabakas izstrādājumu ražošanai. Vienlaikus ir ierobežota Baltkrievijas piekļuve Eiropas Savienības kapitāla tirgiem un aizliegts sniegt apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas pakalpojumus Baltkrievijas valdībai un Baltkrievijas valsts struktūrām un aģentūrām. Eiropas Investīciju banka ir pārtraukusi veikt maksājumus saskaņā ar spēkā esošiem līgumiem attiecībā uz publiskā sektora projektiem un spēkā esošiem tehniskās palīdzības pakalpojumu līgumiem. Latvija ir noteikusi arī nacionālos ierobežojošos pasākumus pret 277 Baltkrievijas amatpersonām, kuras ir atbildīgas par represijām pret medijiem, pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem, kā arī ir līdzatbildīgas par iepriekšējo prezidenta vēlēšanu rezultātu viltošanu. Baltkrievijas režīms ir neproporcionāli reaģējis uz Latvijas izrādīto solidaritāti un atbalstu

Baltkrievijas sabiedrībai, pieprasot, lai Latvijas vēstnieks un vēstniecības darbinieki pamestu Baltkrieviju. Latvija, ievērojot diplomātisko praksi, ir atbildējusi ar simetrisku soli attiecībā uz Baltkrievijas vēstniecības personālu Latvijā.

Krievijas pastāvīgi destabilizējošās darbības

Krievija turpina īstenot konfrontējošu ārpolitiku attiecībās ar ASV, NATO un Eiropas Savienību, kā arī izmanto dažādas politiskās, ekonomiskās, militārās un hibrīdās metodes, lai ietekmētu situāciju ne tikai kaimiņvalstīs, bet arī Eiropā kopumā. Krievijas ietekmes sfēru dalīšanas politika iegūst arvien atklātākas izpausmes, pieprasot sev nepamatotas drošības garantijas uz citu starptautisko subjektu rēķina, tādējādi ignorējot tās kaimiņvalstu leģitīmās tiesības pašām lemt par savu ārpolitiku un drošību. Krievijas īstenotā bruņoto spēku bezprecedenta koncentrācija pie Ukrainas robežām, kas izraisa militārās eskalācijas draudus, un šajā kontekstā veiktās diplomātiskās aktivitātes ir spilgts piemērs šādai Krievijas pieejai. Krievijas attieksmi un nostāju raksturo arī uzsāktā “nedraudzīgo valstu” saraksta veidošana un Krievijas iesaistes izgaismošanās attiecībā uz notikušajiem sprādzieniem ieroču noliktavās Čehijā, manipulācijas ap gāzes piegādēm un centieni palielināt savu militāro klātbūtni Eiropas Savienības robežu tiešā tuvumā. Tāpat nemazinās Krievijas aktivitātes dezinformācijas izplatīšanas jomā un kiberuzbrukumu organizēšanā. Krievija ignorē starptautiskās normas cilvēktiesību un demokrātijas principu īstenošanā. Krievijas varas iestāžu darbības rezultātā ir paralizētas politiskās opozīcijas un valsts pārvaldi kritizējošo nevalstisko organizāciju aktivitātes, kā arī būtiski ierobežots neatkarīgo mediju darbs. Notikušās parlamenta vēlēšanas neatbilst demokrātiskajiem standartiem.

Latvija attiecības ar Krieviju veido, ņemot vērā Eiropas Savienības kopīgās ārpolitikas principus un savas nacionālās intereses. 2021. gadā Eiropas Savienības-Krievijas attiecības turpināja pasliktināties, sasniedzot visu laiku zemāko līmeni, ko demonstrēja Eiropas Savienības augstā pārstāvja ārlietās un drošības politikas jautājumos vizīte Krievijā, kas noslēdzās bez rezultātiem. Krievijas ārlietu ministrs paziņoja, ka Eiropas Savienības kā organizācijas un Krievijas attiecības ir pārstājušas eksistēt, nepamatoti vainojot Briseli šādas situācijas radīšanā. Krievija turpināja pastāvīgu Eiropas Savienības nomelnošanas kampaņu un Eiropas Savienības politikas destruktīvu kritiku. Latvija uzskata, ka nav pamata sagaidīt kādas izmaiņas Krievijas nostājā, gatavību uz kompromisiem vai konstruktīvu sadarbību. Eiropadomē notika vairākas stratēģiskas diskusijas par Eiropas Savienības un Krievijas attiecībām un to tālāko perspektīvu, kur Latvija stingri atbalstīja līdzšinējo Eiropas Savienības politikas īstenošanu pret Krieviju. Diskusiju rezultātā tika atkārtoti apstiprināts, ka Eiropas Savienības attiecības ar Krieviju joprojām balstās uz piecu pamatprincipu politiku un Minskas vienošanos pilnīga izpilde ir galvenais priekšnoteikums, lai mainītu attiecības ar Krieviju. Latvija atbalstīja pret Krieviju vērstās sankciju pakotnes regulāru pagarināšanu un papildināšanu, šogad sankcionēto personu sarakstam pievienojot Krievijas amatpersonas par cilvēktiesību pārkāpumiem saistībā ar Alekseja Navaļņija vajāšanu un pārkāpumiem Čečenijā.

Krievija rada īstermiņa un ilgtermiņa drošības izaicinājumus Latvijai un Baltijas reģionam. Krievijas uzbrukuma spēju nostiprināšana, izvairīšanās no jēgpilna dialoga, militārās mācības ar agresīviem scenārijiem un citi provokatīvi soļi, tostarp NATO sabiedroto un partnervalstu gaisa telpas pārkāpumi, parāda Krievijas nevēlēšanos veidot prognozējamu, caurskatāmu un savstarpējās uzticēšanās pasākumos balstītu drošības vidi. Lai arī tieša militāra apdraudējuma līmenis un incidentu varbūtība saglabājas zema, nav iespējams ignorēt Krievijas darbības, kas ir vērstas uz savu bruņoto spēku uzbrukuma spēju, mobilitātes un augstas gatavības vienību stiprināšanu, kā arī vēlmi militāro mācību ietvaros praktizēt iespēju īstenot Baltijas jūras un gaisa ceļu bloķēšanu, kas potenciāli var strauji radīt drošības situācijas izmaiņas. 2021. gadā notikušās Krievijas un Baltkrievijas stratēģiska līmeņa militārās mācības “ZAPAD-21” demonstrēja Krievijas nevēlēšanos ievērot esošās saistības un uzticību veicinošos pasākumus. Turklāt Krievija un Baltkrievija pielieto hibrīdkara elementus pret Latviju un tās sabiedrotajiem, īpaši propagandas un dezinformācijas kampaņas, ar mērķi diskreditēt Eiropas Savienību un NATO un šķelt sabiedroto vienotību.

Ņemot vērā iepriekšminēto, Latvija aizstāv viedokli, ka Eiropas Savienības attiecībās ar Krieviju ir nepieciešams īstenot konsekventu un principiālu pieeju, balsoties uz Eiropas Savienības kopējām vērtībām un principiem, un sadarbībai ir jāpaliek ierobežotai līdz brīdim, kamēr Krievija atgriezīsies pie starptautisko normu un tās starptautisko saistību ievērošanas. Latvija arī atbalsta līdzšinējo pieeju NATO attiecību veidošanā ar Krieviju, ka ir jāsteno pārlicinoši kolektīvās aizsardzības un atturēšanas pasākumi, tostarp Baltijas reģionā, vienlaikus saglabājot atvērtību dialogam. Latvija uzskata, ka gadījumā, ja Krievijas agresīvā rīcība reģionā eskalēsies, ir nepieciešama NATO klātbūtnes paplašināšana Baltijas reģionā, spēcīgāku sankciju ieviešana pret Krieviju, kā arī Ukrainas militāro spēju tālāka stiprināšana.

Veidojot divpusējo sadarbību ar Krieviju, Latvija ir ieinteresēta konstruktīvā dialogā un uz savstarpēju cieņu balstītās kaimiņattiecībās. Latvija saglabā atvērtus komunikāciju kanālus divpusējos un starptautiskās politikas jautājumos. Starpvalstu sadarbība notiek jomās, kuras nav pakļautas sankciju režīmam. 2022. gadā varētu tikt pabeigts darbs pie robežas režīma līguma sagatavošanas.

Ķīna kā sadarbības partneris, ekonomisks konkurents un sistēmisks sāncensis

Ķīna mērķtiecīgi turpina palielināt savu globālo ekonomisko un politisko ietekmi, kā arī pastiprināt tehnoloģisko sāncensību ar ASV. Ir novērojami pastāvīgi centieni virzīt savas iniciatīvas, kas skar multilaterālismu, demokrātijas normu ievērošanu, globālo attīstību, vienlaicīgi kritizējot universālajās vērtībās balstīto Rietumu nostāju. Ķīna turpina spēka demonstrēšanu Dienvidķīnas jūras reģionā, īpaši Taivānas virzienā, tādējādi radot riskus stabilitātei reģionā. Pieaug Ķīnas un Krievijas politiku koordinācija abpusēji izdevīgos jautājumos, īpaši izmantojot valstu suverenitātes, teritoriālās integritātes un iekšējās drošības argumentus, lai mazinātu starptautisko cilvēktiesību mehānismu iespējas pārbaudīt un novērst iespējamās cilvēktiesību pārkāpumus.

Eiropas Savienība turpina uzlūkot Ķīnu vienlaikus kā sadarbības partneri, ekonomisku konkurentu un sistēmisku sāncensi. Eiropas Savienības un Ķīnas attiecības saasinājās pavasarī, kad Eiropas Savienība piemēroja sankcijas pret vairākiem Ķīnas pilsoņiem un juridiskām personām par cilvēktiesību pārkāpumiem pret uiguru etnisko minoritāti Sjiņdzjaņā. Ķīna nekavējoties piemēroja atbildes sankcijas Eiropas Savienībai. Reaģējot uz Ķīnas rīcību, Eiropas Parlaments apturējis Eiropas Savienības–Ķīnas Visaptverošā ieguldījumu nolīguma ratifikāciju. Latvija konsekventi atbalsta Eiropas Savienības pozīciju attiecībās ar Ķīnu, kas atspoguļojas gan divpusējos kontaktos, gan arī Latvijas paustajā nostājā starptautiskajās organizācijās.

Ekonomiskajā jomā Ķīna joprojām ir Eiropas Savienības lielākais ārējās tirdzniecības partneris. Vienlaikus Eiropas Savienībai, tai skaitā Latvijai, saglabājas izteikts tirdzniecības deficīts ar Ķīnu, ko ietekmē nevienlīdzīgi tirgus piekļuves nosacījumi, atšķirīga tirdzniecības prakse un citi faktori. Tāpat Eiropas Savienības uzņēmumus arvien vairāk uztrauc uzņēmējdarbības vides politizācija – Ķīna turpina stiprināt savu pašpietiekamību un, lai sasniegtu ģeopolitiskus mērķus, arvien vairāk pielieto dažādus ekonomiskos instrumentus, piemēram, attiecībās ar Lietuvu. Tādēļ Latvija stingri iestājas par Eiropas Savienības ciešāku sadarbību ar līdzīgi domājošām valstīm, īpaši ASV, lai mazinātu Ķīnas ekonomiskās politikas negatīvo ietekmi uz pasaules tirgiem.

Latvijas attiecības ar Ķīnu raksturojamas kā atklātas un konstruktīvas, meklējot iespējas sadarbības attīstīšanai uz abpusēja izdevīguma pamata, vienlaikus nevairoties runāt par jautājumiem, kuros nostājas ir būtiski atšķirīgas. 2021. gadā Latvija lielāku uzmanību piešķīra Eiropas Savienības un Ķīnas dialogam, kā arī divpusējām attiecībām ar Ķīnu, samērojot iesaisti “16+1” formāta pasākumos atbilstoši Latvijas interesēm konkrētajā jomā. Lai veicinātu Eiropas Savienības vienotību attiecībās ar Ķīnu, Latvija iestājas par sadarbības attīstīšanu visām Eiropas Savienības dalībvalstīm kopīgā “27+1” formātā.

Afganistāna un citi reģionālie ģeopolitiskie izaicinājumi

2021. gadā Afganistānā notika plānotā sabiedroto spēku klātbūtnes izbeigšana, ko pavadīja strauja varas maiņa, pie varas nākot *Taliban*. Šāda situācijas attīstība ir radījusi virkni savstarpēji sazarotu problēmu gan reģionālā, gan globālā griezumā, kas ir saistītas ar cilvēktiesību situācijas pasliktināšanos, humanitārās krīzes iestāšanos, iekšējo konfliktu izraisīšanās potenciālu, radikālisma un terorisma izplatības draudiem, bēgļu apjoma pieaugumu, neskaidrību par vidējā termiņa ietekmi uz Afganistānas kaimiņvalstīm un reģiona stabilitāti kopumā, kā arī narkotiku tirdzniecības palielināšanās iespējamību. Lai arī *Taliban* izveidotā valdība nav starptautiski atzīta, kontakti ar to selektīvā līmenī tiek uzturēti, lai mazinātu Afganistānas ārējo un iekšējo izaicinājumu negatīvo ietekmi. Afganistānā īstenoto NATO misiju *ISAF* un *Resolute Support* rezultāti ir rosinājuši sabiedroto diskusiju par iegūtās pieredzes turpmāko izmantošanu. Attiecībās ar Afganistānu Eiropas Savienības galvenās prioritātes ir turpināt Eiropas Savienības pilsoņu un sadarbības partneru evakuāciju, kā arī sniegt humāno palīdzību Afganistānas iedzīvotājiem, šim mērķim atvēlot ap 1 miljardu eiro. Eiropas Savienība ir uzsvērusi, ka tās iesaistes līmenis attiecībās ar *Taliban* veidoto valdību būs atkarīgs no konkrētu kritēriju izpildes – apņemšanās, ka Afganistāna nekalpos par terorisma eksporta bāzi, cilvēktiesību ievērošana, iekļaujošas valdības izveide, brīvas piekļuves nodrošināšana humānajai palīdzībai, kā arī ārvalstu pilsoņu un apdraudēto afgāņu pārvietošanās brīvība.

Latvija līdzās citiem sabiedrotajiem ir iesaistījies to Afganistānas pilsoņu izceļošanas atbalstīšanā, ar kuriem ir notikusi sadarbība Afganistānas iepriekšējo valdību laikā. Līdz 2021. gada beigām palīdzība sniegta jau vairākiem desmitiem afgāņu. Latvija ir veikusi iemaksu Eiropas Civīlās aizsardzības un humānās palīdzības operāciju ģenerāldirektorātam, lai atbalstītu tā humānās palīdzības programmas Afganistānā. Afganistānas krīzes risināšanā Eiropas Savienība sadarbojas ar ASV un reģiona valstīm, meklējot iespējas aktivizēt dialogu ar reģiona valstīm, lai veicinātu mērķtiecīgu sadarbību Afganistānas krīzes radīto risku novēršanā.

Lielāko saasinājumu kopš 2014. gada ir piedzīvojušas Izraēlas–palestīniešu attiecības. ASV iniciēto attiecību normalizāciju Tuvo Austrumu miera procesa kontekstā starp Izraēlu un Apvienotajiem Arābu Emirātiem, Bahreinu, Sudānu un Maroku pārtrauca kārtējā konflikta eskalācija. Ar Ēģiptes starpniecību ir izdevies noslēgt pamieru, kamēr Tuvo Austrumu miera procesam kopumā šis ir kārtējais solis atpakaļ.

Neraugoties uz diplomātiskajiem centieniem, saspīlējums nav mazinājies Persijas līča reģionā. Kopīgajam visaptverošajam rīcības plānam attiecībā uz Irānas kodolprogrammu joprojām ir potenciāls spriedzes mazināšanai un globālo masu iznīcināšanas ieroču neizplatīšanas centienu stiprināšanai, taču pusēm ir jāatgriežas pie vienošanās saistību izpildes.

Latvija un daudzpusējā diplomātija

Multilaterālisma jeb starptautiskajās tiesībās balstītas daudzpusējās diplomātijas stiprināšana ir viena no Latvijas ārpolitikas pamatinteresēm, un tā īstenošanā ANO un citas starptautiskās organizācijas kalpo gan kā aizsardzības instruments pret lielvalstu patvaļīgu rīcību, gan starptautiskās sadarbības platforma tādas starptautiskās vides stiprināšanai, kas ir labvēlīga Latvijai un ko raksturo noteikumos un tiesībās balstīta kārtība, globālā drošība, stabilitāte un paredzamība. Tuvākajos gados īpaši uzdevumi Latvijas ārpolitikā būs prezidentūrai Eiropas Padomē, tāpat darbam ANO, ko raksturos ne tikai savas ekspertīzes attīstīšana un kandidēšana uz vietu ANO Drošības padomē, bet arī Latvijas pieteiktās Kuldīgas vecpilsētas nominācijas “Kuldīga. Goldingena Kurzeme” izskatīšana iekļaušanai UNESCO Pasaules kultūras mantojuma sarakstā. Latvija arī gatavojas iesniegt pieteikumu novērotāja statusam Arktikas padomē.

Latvijas kandidatūra uz ANO Drošības padomes nepastāvīgās dalībvalsts vietu

Apliecinot Latvijas spēju sniegt ieguldījumu pasaules mēroga procesos, ANO Drošības padomes 2025. gada vēlēšanās Latvija kandidēs uz nepastāvīgās dalībvalsts vietu 2026.–2027.

gada termiņam. Dalība šajā institūcijā sniegs Latvijai iespēju aizstāvēt tiesiskumā balstītu starptautisko sistēmu un demokrātiskās vērtības, nostiprināt savu starptautisko prestižu, kā arī akcentēt jautājumus, kas aktuāli Latvijas un Baltijas reģiona drošībai. Starpinstitutionāla darba grupa Ārlietu ministrijas vadībā definē kampaņas tematiskās prioritātes, bet kampaņas jautājumus vada un koordinē šim nolūkam ieceltā speciālo uzdevumu vēstniece. Pieredzes pārņemšanas nolūkos notiek cieša sadarbība ar Igauniju, kas savas veiksmīgās dalības laikā Drošības padomē aktualizējusi mūsu reģionam būtiskus drošības jautājumus.

Līdzšinējos gados Latvija ANO ir nostiprinājusi savu atpazīstamību, autoritāti un ekspertīzi starptautiskā tiesiskuma, līdztiesības un dezinformācijas apkarošanas jomās. Gatavojoties aktīvajai lobija fāzei Latvijas ievēlēšanai ANO Drošības padomē, Latvijai ir svarīgi nodrošināt plašu atpazīstamību visos pasaules reģionos, līdzās jau esošajām ekspertīzes jomām nostiprinot starptautiski atbildīgas, zaļi domājošas un tehnoloģiski attīstītas demokrātijas tēlu. Latvijas kandidatūras lobija kampaņas aktīvā fāze sāksies 2023. gadā un ilgs līdz pat vēlēšanām 2025. gadā. Kampaņas laikā plānots palielināt Latvijas starptautisko atpazīstamību un veidot padziļinātus kontaktus ar attālāku reģionu valstīm gan divpusēji, gan daudzpusējo formātu ietvaros.

Līdztekus savas kandidatūras izvirzīšanai ANO Drošības padomē Latvija iestājas arī par būtiskām reformām šajā institūcijā. Latvija, tāpat kā pieaugošs skaits citu valstu, ir aicinājusi uzsākt konstruktīvas sarunas par tādu ANO Drošības padomes reformu, ko raksturo vienlīdzīgāka un 21. gadsimta starptautisko vidi atspoguļojoša valstu pārstāvniecība un atteikšanās no veto tiesību lietošanas smagu starptautisko tiesību pārkāpumu gadījumā. Latvija iestājas par Drošības padomes paplašināšanu gan pastāvīgajā, gan nepastāvīgajā dalībvalstu kategorijā, paredzot papildu pārstāvību Austrumeiropas valstu grupai, kā arī Latīņamerikas, Āfrikas un Āzijas reģioniem. Uzsverot ANO Drošības padomes atbildību un aicinot uz lielāku atklātību lēmumu pieņemšanā, Latvija ir pievienojusies starpreģionālajai ANO valstu grupai "Par atbildību, saskaņotību un atklātību".

Latvijas ekspertīze un pārstāvji ANO sistēmā

Trīs desmitgažu laikā Latvija ANO ir virzījusi savas tematiskās intereses un iniciatīvas jomās, kurās tai ir konkrēti sasniegumi un vēra ņemama ekspertīze. Šis apsvēruma ir vadījis arī nacionālās izvēles Latvijas pārstāvju un ekspertu virzīšanai darbam konkrētās ANO institūcijās.

2021. gadā trīs Baltijas valstu kopīgi nominētais un atbalstītais Latvijas pārstāvis Mārtiņš Paporinskis uz dalības laiku no 2023. gada līdz 2027. gadam tika ievēlēts Starptautisko tiesību komisijā, kuras galvenais uzdevums ir starptautisko tiesību progresīva attīstība un kodifikācija. Aktīvas kampaņas rezultātā izdevās panākt kandidāta plašu starptautisku atpazīstamību un starpreģionālu atbalstu augstas konkurences vēlēšanās, kur uz trīs vakantajām vietām Austrumeiropas valstu grupā bija pieteikti septiņi spēcīgi kandidāti. Tādējādi Latvija un Baltijas valstis ir apliecinājušas gatavību sniegt ieguldījumu starptautisko tiesību un daudzpusējo starptautisko attiecību stiprināšanā. Baltijas valstu pārstāvis sniegs ieguldījumu starptautisko tiesību attīstības procesos laikā, kad tiek meklētas atbildes uz jaunajiem globālajiem izaicinājumiem.

Latvija šobrīd darbojas ANO Ekonomisko un sociālo lietu padomē, ANO Zinātnes, tehnoloģiju un attīstības komitejā, ANO Spīdzināšanas novēršanas komitejā un ANO Sieviešu statusa komisijā, kurā sniegs savu ieguldījumu sieviešu tiesību un iespēju, kā arī dzimumu līdztiesības jomās. 2021. gadā Latvija tika uzņemta ANO Informācijas komitejā, kas nodarbojas ar informācijas un komunikācijas jautājumiem, kā arī turpina dalību UNESCO Starptautiskās programmas komunikācijas attīstībai starpvaldību padomē un vada ANO darba grupu par patvaļīgu aizturēšanu. Nākamgad Latvija uzsāks dalību ANO Miera veidošanas komisijā, lai uzkrātu nepieciešamo pieredzi un ekspertīzi ANO Drošības padomes darba kārtības jautājumos. Pakāpeniski palielinās Latvijas ekspertu īpatsvars ANO darba grupās. ANO ģenerālsekretārs ir iecēlis Rīgas Tehniskās universitātes prorektoru Tāli Juhnu ANO Augsta līmeņa ekspertu grupā, kas atbalsta ANO Tehnoloģiju veicināšanas mehānismu.

Latvijas Universitātes Lībiešu institūta vadītājs Valts Ernštreits kā Latvijas pārstāvis ir iekļauts ANO Pirmiedzīvotāju valodu desmitgades sagatavošanas darba grupā.

Latvija turpina attīstīt un pielietot savu ekspertīzi dezinformācijas apkarošanas jomā. ANO Ģenerālajā asamblejā tika vienprātīgi pieņemta pirmā ANO rezolūcija par mediju un informācijas pratības stiprināšanu globālā līmenī, ko virzīja Latvija kopā ar citām līdzīgi domājošām valstīm. Ar šo iniciatīvu, pasludinot globālo mediju un informācijas pratības nedēļu, tiek pievērsta pastiprināta uzmanība ar informācijas vidi saistītām problēmām un dezinformācijas izplatībai.

Latvijas sniegtā ekspertīze guvusi pozitīvu atpazīstamību UNESCO mediju brīvības, žurnālistu aizsardzības, medijpratības jomās, ko apliecina mūsu ekspertu piesaiste UNESCO medijpratības apmācības projektos Centrālāzijas reģionā, kā arī ilggadējā darbība UNESCO Starptautiskās komunikācijas attīstības programmas padomē.

Uzdevumi Latvijas prezidentūrai Eiropas Padomē

Eiropas Padomei kā nozīmīgākajai reģionālajai cilvēktiesību organizācijai ir bijusi būtiska vieta Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanas procesā, neatkarības nostiprināšanā un valsts ārpolitikā kopumā. Tuvākajos divos gados Latvijas uzdevums ir pilnvērtīgi sagatavoties savai otrajai prezidentūrai Eiropas Padomē, kas dalībvalstu rotācijas kārtībā notiks no 2023. gada maija vidus līdz novembra vidum. Prezidentūra sniegs iespēju veicināt valsts ietekmi un redzamību šajā reģionālajā organizācijā.

Latvijas prezidentūras primārais uzdevums būs veicināt Eiropas Padomes esošās prioritātes un aktivitātes, stiprināt organizācijas politisko lomu un cilvēktiesību standartus tās dalībvalstīs, palielināt organizācijas redzamību un ietekmi, kā arī stiprināt organizācijas reputāciju. Latvijas gaidāmos prezidentūras uzdevumus vispārīgi iezīmē Eiropas Padomes ģenerālsēdētāres Ziņojums par situāciju demokrātijas, cilvēktiesību un tiesiskuma ievērošanā, kur norādīts uz demokrātijas un tiesiskuma nebijušu lejupslīdi pandēmijas apstākļos un starptautiskās sabiedrības uzdevumu pielikt lielas pūles, lai mainītu šo tendenci, stiprinātu demokrātiju un nodrošinātu cilvēktiesībām un tiesiskumam atbilstošu vidi. Vienlaikus prezidentūra būs iespēja Latvijai virzīt savas nacionālās intereses prioritāšu veidā, starp kurām ir jābūt organizācijas reformu procesam, kas vērsts uz starptautisko tiesību, tai skaitā cilvēktiesību, ievērošanu un nostiprināšanu Eiropā, un pienākumu valstīm ievērot starptautiskās saistības un pildīt Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumus. Turpinot aktualizēt starptautisko saistību ievērošanas nepieciešamību, Latvija sektorāli turpinās uzturēt cilvēktiesību situācijas Krievijā, vārda brīvības un žurnālistu drošības, kā arī Ukrainas un Gruzijas suverenitātes un teritoriālās integritātes jautājumus organizācijas darbākārtībā.

2021. gadā Eiropas Padome diskutēja par makslīgā intelekta un cilvēktiesību sasaisti, juridiskā ietvara izstrādes nepieciešamību šajā jautājumā un jauno tehnoloģiju tālejošo ietekmi uz sabiedrību (interneta pārvaldība, mediju darbība, izteiksmes brīvība, cilvēktiesības). Latvija ir gatava uzņemties vadošo lomu jauna, juridiski saistoša instrumenta izstrādē par makslīgā intelekta pielietošanu, pamatojoties uz Eiropas Padomes standartiem cilvēktiesību, demokrātijas un tiesiskuma jomā.

Klimata pārmaiņu ietekme uz cilvēktiesībām ir jauna tematika Eiropas Padomes darba kārtībā, kas saglabās savu aktualitāti arī Latvijas prezidentūras laikā. Latvija ir gatava reaģēt uz aktuālajiem izaicinājumiem vārda brīvībai digitālajā laikmetā – viltus ziņas un dezinformācija, piedāvājot konkrētus problēmu risinājumus.

Dalība starptautiskajās misijās

Daudzpusējās sadarbības ietvaros Latvija sniedz praktisku ieguldījumu globālā miera uzturēšanā, nosūtot ekspertus un karavīrus dalībai astoņās Eiropas Savienības, EDSO, NATO un ANO starptautiskajās misijās un operācijās Ukrainā, Gruzijā, Kosovā, Mali, Irākā un Vidusjūras reģionā.

Latvija atbalsta miera un drošības uzturēšanas centienus Kosovā un pēc 12 gadu pārtraukuma ir atjaunojusi savu dalību NATO vadītajā starptautiskajā operācijā (KFOR)

Kosovā, kur Latvijas Nacionālo bruņoto spēku karavīri veic patrulēšanas, operācijas spēku aizsardzības un ātrās reaģēšanas spēku uzdevumus, kā arī piedalās taktiskā līmeņa mācībās. Šī ir lielākā NATO operācija, un šis ir lielākais Latvijas kontingents starptautiskajās operācijās. Latvijas spēki KFOR sniedz tiešu ieguldījumu saspilējuma uz Kosovas un Serbijas robežas noregulējumā. Tāpat Latvija piedalās arī NATO misijā Irākā (NMI), kas ir apmācību un konsultāciju misija ar mērķi atbalstīt Irākas drošības institūciju un spēku spēju celšanu un reformu.

Latvija turpina dalību Eiropas Savienības militārajās operācijās – Eiropas Savienības apmācību misijā Mali (EUTM Mali), kuras uzdevums ir uzlabot un apmācīt Mali bruņotos spēkus, un Eiropas Savienības jūras operācijā Vidusjūrā (EUNAVFOR MED Irini), kura sniedz atbalstu ANO noteiktā ieroču embargo pret Lībiju ieviešanas uzraudzībā. Latvija piedalās arī ANO daudzpusējā integrētajā stabilizācijas misijā Mali (MINUSMA), kuras mērķis ir pilnveidot drošības spēkus, tādējādi sekmējot stabilizāciju un attīstību Mali. Kopš 2016. gada tiek nodrošināta dalība arī Starptautiskās koalīcijas ISIL sakāvei operācijā *Inherent Resolve* Irākā.

Latvijas civilie eksperti sniedz atbalstu Ukrainai civilās drošības sektora reformu īstenošanā, piedaloties Eiropas Savienības Padomdevēju misijā Ukrainā (EUAM Ukraine), kā arī novērojot Minskas vienošanās izpildi, piedaloties EDSO Speciālajā novērošanas misijā Ukrainā (OSCE SMM Ukraine), Eiropas Savienības Novērošanas misijā Gruzijā (EUMM Georgia). Latvija ir viena no lielākajām civilo ekspertu nosūtītājvalstīm proporcionāli iedzīvotāju skaitam valstī. Latvijas civilie eksperti ar savu pieredzi un padziļināto ekspertīzi sniedz ieguldījumu misijās, ko arī novērtē starptautiskās organizācijas.

Attīstības sadarbība politika – Latvijas ieguldījums kaimiņu stabilitātei un izaugsmei

Latvijas attīstības sadarbības politikas jaunās pamatnostādnes 2021.–2027. gadam noteic, ka attīstības sadarbības politikas mērķis ir sniegt ieguldījumu ANO Dienaskārtības 2030 un Ilgtspējīgas attīstības mērķu ieviešanā attīstības valstīs. Pamatnostādnes ir izstrādātas, ņemot vērā aktuālos izaicinājumus – klimata pārmaiņu ietekmi, digitalizācijas procesu, notikumus Baltkrievijā, kā arī Latvijas kandidatūru uz ANO Drošības padomes nepastāvīgās dalībvalsts vietu. Pirmo reizi kopš 2017. gada pieaug bāzes finansējums Ārlietu ministrijas divpusējās attīstības sadarbības budžetam. Saeima ir apstiprinājusi pakāpenisku finansējuma pieaugumu 2022.–2024. gada periodam. Ģeogrāfiski Latvija gan saglabā iesaisti esošajos Eiropas Savienības prioritārajos reģionos, gan aptvers jaunus reģionus – prioritāri Āfrikā, kur Latvija varētu nodot savu pieredzi un risinājumus digitalizācijas un klimata jautājumos.

Līdz ar grozījumiem Starptautiskās palīdzības likumā ir radītas jaunas iespējas Latvijai iesaistīties Eiropas Savienības attīstības sadarbības finanšu instrumentu īstenošanā. Centrālā finanšu un līgumu aģentūra sniegs metodisku atbalstu Latvijas valsts pārvaldes institūcijām, nevalstiskajām organizācijām un uzņēmējiem, kas ir ieinteresēti šo programmu īstenošanā.

Attīstības sadarbības politikas ietvaros Austrumu partnerības un Centrālāzijas reģiona valstīs īstenotajos projektos Latvija ir sniegusi atbalstu tiesiskuma stiprināšanā, publiskās pārvaldes spēju un demokrātiskas līdzdalības veicināšanā, partnervalstu sabiedrības medijpratības uzlabošanā un noturības pret dezinformāciju sekmēšanā, kā arī jautājumos, kas saistīti ar atbalstu sievietēm, tostarp sievietēm ar īpašām vajadzībām, tiesību jautājumos. Granta projektu konkursa ietvaros atbalstīti vairāki starpsektoru sadarbības projekti, kas veicina sinerģijas starp Latvijas pieredzes nodošanu un tehnoloģiju pārnesi automātiskās tulkošanas, ūdensapgādes un telpiskās plānošanas jomās. Ārlietu ministrija turpina sniegt atbalstu Baltkrievijas pilsoniskajai sabiedrībai, atbalstot cilvēktiesību pārkāpumos cietušos, stiprinot mediju brīvību un veicinot demokrātiskas pārmaiņas Baltkrievijā. Ārlietu dienests ir nodrošinājis Latvijas divpusējās attīstības sadarbības aktivitāšu sasaisti ar citu donoru – ASV, ANO un Norvēģijas – aktivitātēm, tādējādi paplašinot Latvijas sniegtā atbalsta ilgtspēju, efektivitāti un redzamību.

Attīstības sadarbības politikas īstenošanas ietvaros ir atbalstīta biedrības “Latvijas Platforma attīstības sadarbībai” dalība starptautiskās platformās CONCORD, CIVICUS, Forum (IFP), kā arī Latvija Pašvaldību savienības dalība Eiropas Savienības pašvaldību un to asociāciju platformā PLATFORMA, tādējādi veicinot Latvijas pilsoniskās sabiedrības starptautisku iesaisti attīstības sadarbības un tās politikas plānošanas procesos. Attīstības sadarbības projektu īstenošanā cieša sadarbība notika arī ar “Centrs MARTA”, “Latvijas žurnālistu asociāciju” un Rīgas Juridisko augstskolu.

Latvija un Eiropas Savienība

Pārmaiņu procesi Eiropas Savienībā un diskusija par Eiropas Savienības nākotni, reaģējot uz jaunajiem izaicinājumiem un meklējot sekmīgu to pārvaldības modeli, nemaina Latvijas pamatnostāju, ka Eiropas Savienībai ir jāpaliek spēcīgai, vērtībās balstītai nacionālu valstu savienībai, kurā tiek ievēroti augsti tiesiskuma, cilvēktiesību un demokrātijas standarti. Latvijas interesēs ir saglabāt esošo institucionālo līdzsvaru, lai nodrošinātu Eiropas Savienības unikālo identitāti kā nacionālu valstu savienībai. Vienlaikus apzināmies, ka lēmumu pieņemšanas efektivitāte Eiropas Savienībā var tikt uzlabota, lai Eiropas Savienība aizstāvētu savas intereses un palielinātu ietekmi pasaulē. Latvija ir pārliecināta, ka Eiropas Savienības ārpolitikas efektivitāti un ilgtspējīgumu lielā mērā nodrošina vienbalsīguma principa saglabāšana ārpolitisko lēmumu pieņemšanā un kvalificētā vairākuma balsojuma izmantošana Eiropas Savienības ārējās attiecībās un drošības jomā nav piemērojama. Arī nākotnē būs svarīgi nodrošināt katras dalībvalsts spēju ietekmēt lēmumus, jo tam ir būtiska nozīme kopējo lēmumu īstenošanas gaitā un skaidrošanā nacionāli. Eiropas Savienības kopējās ārpolitikas īstenošanai, izvirzot ambiciozus mērķus, būtiska ir vienota un koordinēta dalībvalstu nostāja, īpaši laikā, kad Eiropas Savienība cenšas stiprināt savu globālo lomu un izpratni par tās vērtībām pasaulē.

Eiropas Savienības politikas jautājumos Latvija galveno uzmanību ir veltījusi klimata politikas un digitālās transformācijas jautājumiem. Ņemot vērā, ka turpinās darbs ar Covid-19 pandēmijas radītajām sekām, svarīga ir koordinētu lēmumu pieņemšana veselības aizsardzībai ne tikai valsts ietvaros, bet arī starpvalstu attiecību kontekstā. Svarīgi, ka Eiropas Savienība ir uzsākusi savas noturības stiprināšanu un atkarības mazināšanu no negatīvajiem ārējiem faktoriem un izaicinājumiem. Aktualitāti saglabā tiesiskuma un vērtību stiprināšana. Pastāvīgs dialogs notiek Eiropas Savienības paplašināšanās politikas ietvarā, kur Latvija atbalsta iestāšanās sarunu uzsākšanu ar Albāniju un Ziemeļmaķedoniju, kā arī sadarbības attīstīšana ar Eiropas kaimiņu politikas reģioniem un Centrālāziju.

Virzība uz klimatu aizsargājošu ekonomiku

Starptautiskajā dienaskārtībā turpina dominēt klimata pārmaiņu izaicinājums. ANO Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes 6. izvērtējuma ziņojums ir skaidrs brīdinājums par cilvēku rīcības izraisīto seku ietekmi uz straujajām klimata izmaiņām. Kopumā ir vērojama pakāpeniska attieksmes maiņa un virzība, tostarp no lielāko oglekļa dioksīda emitētāju - Indijas, Krievijas un Ķīnas - puses, uz kopēju izpratni par izlēmīgas rīcības nepieciešamību. Svarīgi, ka Eiropas Savienība un ASV ir uzņēmušas līderību saistībā ar klimata mērķu sasniegšanu. ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām konferences 26. sesija (COP26) Glāzgovā iezīmēja ambiciozākas globālas rīcības nepieciešamību virzībai uz mērķi - ierobežot globālās temperatūras pieaugumu, nepieļaujot palielināšanos virs 1,5°C. Šī mērķa sasniegšana vēl prasīs ievērojamu praktisko darbu un klimata diplomātijas pūles, virzoties uz nākamā gada klimata konferenci Ēģiptē.

Virzībā uz Eiropas Savienības noteikto mērķi – klimatneitralitātes sasniegšanu 2050. gadā – Latvijai ir svarīgi panākt, lai ekonomiskā attīstība noris bez negatīvas ietekmes uz klimatu, bet jomās, kur šo ietekmi nevar mazināt, tiek rasti citi kompensējošie risinājumi. Tādēļ Latvija atbalsta Eiropas Komisijas tiesību aktu pakotnes “Gatavi mērķrādītājam 55%” piedāvāto kursu, ar kura palīdzību Eiropas Savienībā līdz 2030. gadam ir jānodrošina vismaz 55% siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājums. Vienlaikus saskatām, ka priekšlikums ir

pilnveidojams, lai mērķis būtu ne tikai ambiciozs, bet arī sasniedzams. Latvijas atbildīgās institūcijas veic pakotnes piedāvājuma rūpīgu analīzi un gatavo nacionālās pozīcijas.

Nozaru politikās, virzoties uz klimatu aizsargājošu ekonomiku, Latvijai svarīga ir energoefektivitātes stiprināšana, bioloģiskās daudzveidības nodrošināšanas un aprites ekonomikas tālāka attīstība. Eiropas Savienības diskusijās Latvija īpaši iestāsies par iespējami mazāku nacionālo mērķi siltumnīcefekta gāzu samazināšanā, vadoties no samazinājuma sloga sociālekonomiskajām izmaksām. Tāpat Latvija iestāsies par iespējami lielāku finanšu atbalstu Klimata sociālajā fondā, lai palīdzētu sabiedrībai virzīties uz klimatneitrālu ekonomiku un pielāgoties klimata pārmaiņām.

Eiropas Zaļais kurss sniegs jaunas iespējas Latvijas uzņēmumiem strādāt pie inovatīviem, eksportspējīgiem un klimatam draudzīgiem produktiem, radīt jaunas darba vietas un veiksmīgāk iekļauties globālajās piegādes ķēdēs, jo īpaši zemu emisiju un elektroauto attīstības kontekstā, inovatīvu un ilgtspējīgu produktu ražošanā, atjaunojamo energoresursu attīstībā, kā arī dažādu zaļo tehnoloģiju attīstīšanā.

Latvijas ārpolitika digitālās transformācijas jomā

Digitālās transformācijas tempi pasaulē, Eiropā un Latvijā pieaug, saasinot pretnostatījumu starp demokrātiskajām un autoritārajām valstīm, kurām arvien krasāk atšķiras priekšstati par digitālo tehnoloģiju lomu un robežām sabiedrībā. Latvija un līdzīgi domājošās valstis aizstāv digitālās pārvaldības principus, kas balstās cilvēktiesībās un starptautisko normu ievērošanā, garantē digitālo tehnoloģiju pielietošanu ilgtspējīgas attīstības un labas pārvaldības labā un nodrošina atvērtu un brīvu globālo interneta vidi. Pretstatā autoritārās valstis arvien agresīvāk izmanto digitālās tehnoloģijas represīvos nolūkos, piemēro masveida digitālo novērošanu, vājina indivīdu datu aizsardzību un liedz saviem iedzīvotājiem pieeju globālajiem interneta resursiem. Šī vērtību plaša īpaši nozīmīgu padara konkurenci starp lielākajiem globālajiem spēlētājiem par līderību digitālo tehnoloģiju attīstīšanā un ieviešanā. Digitālajā telpā pieaug arī autoritāro valdību radītie tiešie apdraudējumi Latvijai un tās sabiedrotajiem. Krievija un Ķīna turpina izvērst informācijas manipulācijas operācijas un propagandu pret demokrātiskajām valstīm; īpaši tas ir vērojams dezinformācijas kampaņā pret Rietumvalstīs pieejamām Covid-19 vakcīnām. Ar Krieviju un Ķīnu ir saistītas arī vairākas ļaunprātīgas kiberaktivitātes. Eiropas Savienība ir nosodījusi ļaunprātīgas kiberaktivitātes *Ghostwriter*, kuru izcelsme ir Krievija. Tāpat Eiropas Savienība un NATO ir arī nākušas klajā ar nosodījumu Krievijas saiknei ar *SolarWinds* kiberincidentu un Ķīnas saiknei ar *Microsoft Exchange* servera ievainojamības ļaunprātīgu izmantošanu.

No šiem izaicinājumiem izriet uzdevumi Latvijas ārpolitikai digitālajā jomā: kopā ar sabiedrotajiem jāveido noturība pret digitālo tehnoloģiju radītajiem vai pastiprinātajiem apdraudējumiem un jāstiprina digitālās pārvaldības principi, kas balstās starptautisko tiesību un cilvēktiesību ievērošanā un sekmē ilgtspējīgu attīstību. Latvijai jāizmanto starptautiskās sadarbības sniegtās iespējas digitālo tehnoloģiju uzņēmumiem un pētniecībai. Visās šajās jomās Latvijas intereses primāri ir īstenojamas Eiropas Savienības ietvarā. Latvijas mērķis ir, no vienas puses, visas Eiropas Savienības tehnoloģiskā līderība un veiksmīga digitālā transformācija, no otras puses, savas tehnoloģiskās konkurētspējas stiprināšana.

Latvijas interesēs ir Eiropas Savienības mēroga digitālās vides regulējums, kas līdzsvaro inovāciju iespēju brīvību ar indivīdu un valstu drošības interešu aizsardzību. Latvija atbalstīs tādu digitālā tirgus regulējumu, kas nodrošina godīgu un caurspīdīgu konkurenci starp pakalpojumu sniedzējiem un sniedz plašas iespējas Latvijas uzņēmējiem. Mērķis ir par Digitālo tirgu tiesību aktu vienoties 2022. gada pirmajā pusē. Jauns izaicinājums būs Mākslīgā intelekta tiesību akta pieņemšana, kas būs pirmais šāda veida regulējums pasaulē. Tā mērķis ir radīt normatīvo ietvaru un priekšnoteikumus mākslīgā intelekta tehnoloģiju tirgus attīstībai Eiropas Savienībā. Izprotot nepieciešamību rūpēties par mākslīgā intelekta pielietojuma drošumu un ētiskajiem aspektiem, Latvija iestāsies par regulējumu, kas vienlaikus ir pietiekami elastīgs, lai iespējotu inovāciju. Pieaugošs izaicinājums ir lielo tiešsaistes platformu nespēja garantēt vārda brīvību tiešsaistē un novērst dezinformācijas un nelegāla satura radītos riskus. Latvija tam

saskata risinājumu Eiropas Savienības mēroga regulējuma ietvarā, iespējami drīz pieņemot un pilnvērtīgi īstenojot Digitālo pakalpojumu tiesību aktu un ieviešot Eiropas demokrātijas rīcības plānu.

Latvijai ir būtiski, ka ir izveidots spēcīgs Eiropas Savienības līmeņa regulējums kibernetikas jomā, lai stiprinātu katras dalībvalsts, kā arī kopējo Eiropas Savienības kibernetikas līmeni. Tāpēc Latvija atbalsta plānotās izmaiņas un līdz šim paveikto, strādājot pie uzlabota Eiropas Savienības kibernetikas regulējuma un novēršot pašlaik spēkā esošajā regulējumā konstatētās nepilnības, tostarp Eiropas Savienības dalībvalstu un nozaru neviendabīgo kibernetikas noturību. Ar jauno kibernetikas regulējumu tiks noteikti dalībvalstu sadarbības mehānismi, lai pēc iespējas ātrāk un efektīvāk spētu reaģēt gan uz lokāla, gan liela mēroga kibernetikas incidentiem. Ir būtiski izmantot jaunizveidotā Eiropas Kibernetikas kompetenču centra sniegto atbalstu, lai stiprinātu digitālās infrastruktūras drošību un veicinātu Latvijas publiskā un privātā sektora noturību pret kibernetikas draudiem.

Eiropas Savienības digitālajai attīstībai jābūt atbilstoši atspoguļotai tās ārējās darbības prioritātēs, tāpēc Latvija atbalsta plānu attīstīt Eiropas Savienības ārējo digitālo politiku. Latvijai ir svarīgi, lai tiktu mazināta Eiropas Savienības atkarība digitālajā jomā no trešajām valstīm, vienlaikus meklējot sadarbības kopsaucējus ar sabiedrotajiem un līdzīgi domājošām valstīm. Eiropas Savienībai jāveido arī kritisks dialogs ar privātajām tehnoloģiju kompānijām. Latvijai īpaši svarīgi ir, pirmkārt, stiprināt dialogu starp Eiropas Savienību un ASV un, otrkārt, atbalstīt Eiropas Savienības Austrumu partnerības politikas dalībvalstu – Armēnijas, Gruzijas, Moldovas un Ukrainas – attīstību digitālajā jomā un noturību pret dezinformāciju un kibernetikas draudumiem.

Latvija iestājas par ciešāku koordināciju starp demokrātiskajām valstīm un virzīšanos uz globālu, vienotu izpratni par esošo starptautisko tiesību normu piemērošanu virtuālajā vidē. ANO un Eiropas Padomē Latvija arī turpmāk atbalstīs informācijas un komunikācijas tehnoloģiju attīstību, īpašu uzmanību pievēršot starptautiskās drošības aspektiem. OECD, NB8 un Trīs jūru iniciatīvas ietvaros Latvija uzsvērs pozitīvo digitālās transformācijas pieredzi un veicinās praktisku sadarbību digitalizācijas jomā.

Eiropas Savienības virzība uz noturības stiprināšanu un atkarības mazināšanu

Lai arī Eiropas Savienības iekšējās diskusijās par stratēģisko autonomiju nav panākta vienota nostāja par stratēģiskās autonomijas tvērumu un dziļumu, tomēr pastāv dalībvalstu kopējā sapratne par nepieciešamību stiprināt Eiropas Savienības pašpietiekamību un mazināt stratēģiskās atkarības, kas atspoguļojas Eiropadomes pieņemtajos secinājumos par noturību un reaģēšanu uz krīzēm.

Latvija šajā procesā iestājas par nepieciešamību atsevišķo politiku pārskatīšanā ņemt vērā Eiropas Savienības noturību, piegāžu ķēžu nepārtrauktību un diversifikāciju. Tāpat Latvija iestājas par atvērtas stratēģiskās autonomijas īstenošanu, proti, tādas, kas veicina pašpietiekamību, bet vienlaikus arī saglabā atvērtību globālajiem partneriem, it īpaši līdzīgi domājošiem partneriem – ASV, Kanādai, Lielbritānijai, Japānai un Austrālijai. Eiropas Savienībai īstenojot mērķtiecīgus pasākumus industrijas stiprināšanā, Latvija atbalsta tādu pieeju, kas balstīta kritisko rūpniecības sektoru ārējo atkarību analīzē un esošo Eiropas Savienības spēju kartēšanā. Latvija iestāsies par sinerģiju starp rūpniecības politikas mērķiem, klimata aizsardzības politiku un digitalizācijas stratēģiju, lai panāktu Latvijas tautsaimniecības produktivitātes pieaugumu un īstenoju viedo reindustrializāciju. Tuvākajā laikā īpašu uzmanību iegūs Eiropas Savienības mikročipu akts, kura mērķis būs sekmēt izpēti, attīstību un ražošanas spējas pusvadītāju tehnoloģiju jomā, vienlaikus mazinot tehnoloģisko atkarību no trešo valstu piegādātājiem. Latvijas prioritāte būs tāda regulējuma izstrāde, kas atvēl lomu un izaugsmes potenciālu Latvijas uzņēmumiem.

Ņemot vērā Covid-19 pandēmijas ietekmē gūtās atziņas, no Latvijas viedokļa būtiski ir pārskatīt ārējās tirdzniecības politiku un īstenot pasākumus vienlīdzīgas konkurences apstākļu garantēšanai iekšējā tirgū attiecībā uz trešo valstu komersantiem. Lai to īstenoju, Latvija atbalstīs vienotu Eiropas Savienības regulējumu investīciju skrīningam un vērsīšanos pret

konkurenci kropļojošām ārvalstu subsīdijām. Nozīmīga būs Eiropas Savienības jaunas globālas savienojamības stratēģijas izveide, lai veicinātu Eiropas Savienības investīcijas transporta un infrastruktūras projektos arī ārpus Eiropas, tādējādi radot alternatīvu Ķīnas “Viena josta, viens ceļš” iniciatīvai. Latvijas interesēs ir godīga globālā tirdzniecība, tostarp vienlīdzīga piekļuve globālajai preču aprites infrastruktūrai.

Covid-19 pandēmijas radīto seku pārvarēšana

Eiropas Komisijas sarunas ar vakcīnu ražotājiem nodrošināja vienlīdzīgu piekļuvi Covid-19 vakcīnām visās Eiropas Savienības dalībvalstīs, kā rezultātā Latvijai ir pieejams pietiekami daudz vakcīnu devu ne tikai pašas iedzīvotāju vajadzībām, bet pastāv arī iespēja dalīties ar citām valstīm. Līdz 2021. gada decembra vidum Latvija bija saņēmusi jau vairāk nekā 3,6 miljonu vakcīnu devu, ziedojusi 545 200 devu citām valstīm – Tunisijai, Moldovai, Albānijai, Kenijai, Gruzijai un Vjetnamai, savukārt Eiropas Savienība kopumā ir ziedojusi vairāk nekā 134 miljonus vakcīnu.

Jau 2021. gada vidū izveidotais digitālais Covid-19 sertifikāts atļāva atsākt drošu ceļošanu gan Eiropas Savienības ietvaros, gan uz trešajām valstīm, kas pievienojās Eiropas Savienības sertifikāta vienotajai sistēmai, atjaunojot agrākās ceļošanas iespējas. Pašreiz Eiropas Savienības veidotā sistēma apvieno 55 valstis. Latvija iestāsies par to, lai sertifikātam saistoši tiktu noteikts vienots derīguma termiņš visās Eiropas Savienības dalībvalstīs, vadoties no pilna vakcinācijas kursa pabeigšanas un balstvakcīnas saņemšanas fakta.

Izvērtējot pandēmijas mācības, Eiropas Savienības līmenī ir uzsāktas sarunas par noturības veicināšanu pret dažādu veidu veselības krīzēm, kas iespējamās nākotnē. Latvijas interesēs ir nodrošināt solidāru kolektīvu piekļuvi medicīnas un veselības aizsardzības resursiem, kuru uzkrājumi parasti netiek veidoti. Eiropas Komisija jau ir pieņēmusi lēmumu par jaunas Veselības ārkārtas situāciju gatavības un reaģēšanas iestādes izveidi, kas izvērtēs veselības apdraudējumus un tiem nepieciešamos pretlīdzekļus – vakcīnas, zāles un diagnostikas testus, veicinot to ražošanu, uzkrājumu veidošanu, kā arī ātras iepirkumu un izplatīšanas procedūras. Latvijai ir svarīgi, lai 2022. gadā tiktu panākta vienošanās par dalībvalstu iespējām iesaistīties šīs iestādes pārvaldībā.

Latvijas ekonomikas atjaunošanas un sabiedrības noturības stiprināšanas nolūkos, lai pārvarētu Covid-19 pandēmijas izraisītās negatīvās sekas ekonomikā, 2021. gadā tika uzsākta Eiropas Savienības Atveseļošanas instrumenta ieviešana. Latvija kā viena no pirmajām dalībvalstīm izstrādāja un saskaņoja nacionālo ekonomikas atveseļošanas plānu un ir saņēmusi pirmo finansējuma daļu. Kopumā Latvija grantos saņems 1,82 miljardus eiro. Izmantojot šo finansējumu, 2022. gadā turpināsies ekonomiku stimulējoša fiskālā politika, lai sniegtu atbalstu pandēmijas ierobežošanai īstenoto pasākumu visvairāk skarto ekonomikas sektoru ilgtspējīgai attīstībai, kā arī sociālā drošības tīkla izveidei un reģionālai attīstībai. Iepriekš ieviestā elastība Stabilitātes un izaugsmes pakta prasībās par deficītu un valsts parādu apmēriem nacionālo budžetu veidošanā tiks turpināta līdz 2023. gadam. Tas ir ļāvis Latvijai brīvāk veidot budžetu, kas vērsts uz Covid-19 pandēmijas negatīvās ekonomiskās ietekmes mazināšanu. Diskusijās par Stabilitātes un izaugsmes pakta deficīta un valsts parāda prasībām ilgtermiņā, ņemot vērā lielos finansiālos izaicinājumus valstu digitalizācijai un pārejai uz klimata neitralitāti, Latvija iestāsies par līdzsvarotu pieeju starp nepieciešamību nodrošināt atbildīgu valsts tēriņu politiku un investīciju nepieciešamībām klimata un digitālās pārejas īstenošanai.

Vērtību un tiesiskuma stiprināšana Eiropas Savienībā

Turpinot centienus tuvināt dalībvalstu izpratni par kopīgajām vērtībām un tiesiskumu, 2021. gadā Eiropas Komisija sagatavoja otro tiesiskuma ziņojumu, kas izvērtē galvenos tiesiskuma elementus visās Eiropas Savienības dalībvalstīs. Ziņojumā tiek vērtētas norises attiecībā uz tiesu sistēmu efektivitāti, korupcijas apkarošanas regulējumu, plašsaziņas līdzekļu plurālismu un brīvību, kā arī citiem ar institucionālā līdzsvara nodrošināšanu saistītiem jautājumiem un Covid-19 pandēmijas ietekmi uz tiesiskumu dalībvalstīs. Uz ziņojuma pamata

Vispārējo lietu padomē notika Latvijas uzklauššana vienkopus ar Horvātiju, Itāliju, Kipru un Lietuvu.

Eiropas Komisijas ziņojums par Latviju uzsvēr ļoti labi izstrādāto informācijas tehnoloģiju platformu, kas ļāva nodrošināt Saeimas darba nepārtrauktību pandēmijas radīto ierobežojumu laikā. Latvija arī minēta starp valstīm, kas kopš iepriekšējā ziņojuma ir turpinājušas reformas, lai pilnveidotu tiesnešu iecelšanas procedūras. Saistībā ar tiesnešu un prokuroru godīguma un ētikas veicināšanu novērtēts izveidotais tiesnešu ētikas kodekss. Vienlaikus tiek norādīts uz cilvēkresursu trūkumu Tieslietu padomē, augsto korupcijas uztveres līmeni un personīgiem uzbrukumiem žurnālistiem informatīvajā telpā.

Latvijas nostāja tiesiskuma jautājumā Eiropas Savienības darbībā balstās uz pieeju, ka dalībvalstīm ir jātiecas ievērot augstākie demokrātijas, likuma varas un cilvēktiesību principi, jo tie veido Eiropas Savienības pamatu. Latvija uzskata, ka tiesiskuma ievērošana ir priekšnoteikums efektīvai Eiropas Savienības darbībai, kuras pamatā ir dalībvalstu savstarpēja uzticēšanās un cieņa. Tiesiskums ir vitāli svarīgs arī vienotā tirgus funkcionēšanai, jo nodrošina vienotu juridisko telpu. Latvijas ieskatā veiksmīgākā stratēģija, kā strādāt ar likuma varas izaicinājumiem, ir savstarpējs dialogs.

Baltijas valstu sadarbība un Baltijas–Ziemeļvalstu formāts

Baltijas valstu sadarbības uzmanības centrā ir bijusi Covid-19 pandēmijas apkarošana, kopīga drošības un aizsardzības plānošana, efektīva robežu pārvaldība, kopīga pret darbība Lukašenko režīma organizētajam hibrīduzbrukumam, informācijas drošība, kā arī klimata pārmaiņu jautājums, ekonomikas atjaunošana un kopīgie infrastruktūras projekti transporta un enerģētikas jomās. Īpaša nozīme ir pievērsta pierobežas ceļu un satiksmes infrastruktūras uzlabošanai un intensīvākas sadarbības veidošanai katastrofu novēršanas un palīdzības jomā. Ārlietu ministriju aicinātie ziņotāji ir uzsākuši darbu pie Latvijas–Lietuvas un Latvijas–Igaunijas nākotnes sadarbības ziņojumu sagatavošanas, kas tiks pabeigti 2022. gada vidū. Iecerēts, ka tie sniegs jaunas idejas un priekšlikumus tālākai sadarbībai.

2022. gadā Latvija koordinēs gan Baltijas Asamblejas, gan Baltijas Ministru padomes darbu. Latvijas prezidentūras prioritātes Baltijas Asamblejā iekļauj strauju Baltijas valstu ekonomisko atveseļošanu un ilgtspējīgu izaugsmi, iedzīvotāju sociālo aizsardzību, reģiona noturību un drošību, kā arī inovāciju veicināšanu Baltijas valstīs.

Baltijas Ministru padomē Latvija ir noteikusi trīs prioritāros virzienus. Pirmkārt, rūpējoties par reģiona drošību un aizsardzību, tiks padziļināta Baltijas valstu operacionālā sadarbība, veidota kopīga politika un rīcība NATO ietvaros, stiprinot atturēšanas politiku NATO Austrumu flangā. Tiks veicināta sabiedroto klātbūtne, attīstīta Baltijas aizsardzības koledža, stiprināta sadarbība hibrīddraudu jomā un valstu spēja atklāt, analizēt un veicināt sabiedrības izpratni par ārvalstu dezinformāciju un ietekmēšanas operācijām. Otrkārt, tiks turpināta valstu ekonomiku modernizācija un reģionālo infrastruktūras projektu attīstība – *Rail Baltica* aktīva virzība, elektroenerģijas tirdzniecības ar trešajām valstīm un vienotā dabasgāzes tirgus turpmākā pilnveidošana. Pastāv liels potenciāls Digitālās inovācijas centru sadarbībai visās trīs Baltijas valstīs. Svarīgi attīstīt Baltijas valstu digitālo savienojamību, kā arī turpināt darbu pie jaunām iniciatīvām, tostarp mākslīgā intelekta jomā. Tiks veicināta Baltijas valstu sadarbība atjaunojamo energoresursu, tostarp jūras vēja enerģijas, jomā. Tiek plānota valstu sadarbība, pieredzes apmaiņa un labās prakses pārņemšana pārejā uz jaunākām un modernākām tehnoloģijām, energoefektivitātes veicināšanā, dokumentu elektroniskas aprites ieviešanā, loģistikas un transporta plūsmu uzlabošanā ar datorprogrammu palīdzību. Treškārt, Baltijas valstis turpinās sniegt politisku un praktisku atbalstu Baltkrievijas pilsoniskajai sabiedrībai un neatkarīgajiem medijiem. Norisināsies darbs Austrumu partnerības valstu noturības stiprināšanai, aktīvi iestājoties par turpmāku Eiropas Savienības atbalsta sniegšanu partnervalstu sociālekonomiskajai atlabšanai pēc Covid-19 pandēmijas, kā arī partnervalstu drošības un aizsardzības spēju uzlabošanai.

Plašākā reģionālā griezumā Baltijas valstu un Ziemeļvalstu formāta (NB8) galvenais sadarbības virziens ir bijusi ekonomiku atveseļošanās, izmantojot digitalizācijas, inovāciju un

klimate politikā. Ir notikusi regulāra viedokļu apmaiņa par reģionālās drošības situāciju, klimata politiku, digitalizācijas un inovāciju jautājumiem, transatlantisko sadarbību, attiecībām ar Ķīnu un Krieviju, Lukašenko režīma darbībām, kā arī Austrumu partnerības politikas efektīvāku īstenošanu. Īpaši veiksmīga ir NB8 valstu sadarbība digitālajā jomā. Ir attīstīts pastāvošais dialogs NB8+ formātā starp Baltijas valstīm, Ziemeļvalstīm un Višegradas valstīm, kā arī nostiprinās NB8 un Apvienotās Karalistes dialogs gan politiskajā, gan ekspertu līmenī, lai kopīgi gādātu par reģiona drošību, klimata un digitālo pārmaiņu ekonomikas attīstību, nodrošinot ilgtspējīgu izaugsmi.

Attiecības ar Apvienoto Karalisti

2021. gadā ir sācies jauns Eiropas Savienības un Apvienotās Karalistes attiecību posms, ir stājies spēkā Tirdzniecības un sadarbības nolīgums, kas ir plašāks par tradicionālajiem brīvās tirdzniecības nolīgumiem un nodrošina juridisko ietvaru tālākas sadarbības turpināšanai. Vienlaikus ir saglabājušās vairākas domstarpības attiecībā uz Izstāšanās līguma piemērošanu, kas saistītas ar Ziemeļīrijas protokola ieviešanu. Sarunas par Ziemeļīrijas protokola pilnvērtīgu ieviešanu noteiks arī turpmāko toni Eiropas Savienības un Apvienotās Karalistes attiecību dinamikai. Latvijas interesēs ir konstruktīvas Eiropas Savienības un Apvienotās Karalistes kā tuvu un līdzīgi domājošu partneru attiecības, kuras raksturo uzticības pilns dialogs un cieša sadarbība aktuālos starptautiskos jautājumos, kas dod būtisku ieguldījumu transatlantiskās sadarbības un Rietumu sabiedroto saliedētības veicināšanā. Vienlaikus Latvijai ir svarīgi, lai netiktu vājināta Eiropas Savienības vienotība un solidaritāte, un netiktu radīti neizdevīgi precedenti attiecībām ar trešajām valstīm.

Divpusējā jomā Latvija redz Apvienoto Karalisti kā vienu no svarīgākajiem partneriem pasaulē, ko apliecina arī 2021. gadā parakstītā divpusējās sadarbības deklarācija, kurā abas valstis apņemas veicināt aktīvu divpusējo politisko dialogu, padziļināt reģionālo sadarbību un tālāk izvērst sadarbību drošības un aizsardzības jomās. Latvija un Apvienotā Karaliste ir apņēmušās kopīgi pretdarboties dezinformācijas izplatībai, kibernetiskiem un hibridajam apdraudējumam, kā arī sadarbīties klimata pārmaiņu, mediju brīvības un dzimuma līdztiesības jautājumos. Latvijas ieinteresēs ir nodrošināt iespējami plašas ekonomiskās saites ar Apvienoto Karalisti, kas atspoguļojas investīciju piesaistē, savstarpējā tirdzniecībā, sadarbībā zinātnē, jaunuzņēmumu veidošanā un augstajās tehnoloģijās.

Atbalsts Eiropas Savienības Kaimiņu politikai un Centrālāzijas reģionam

Stabilitāte, tiesiskums, ilgtspējīga un demokrātiska attīstība kaimiņu reģionos ir svarīga gan Eiropas Savienībai, gan Latvijai, tāpēc Eiropas Kaimiņu politikas sekmīga īstenošana un sadarbības veidošana ar Centrālāzijas reģionu ir nemainīga Latvijas ārpolitiskā prioritāte. Kopā ar līdzīgi domājošām valstīm Latvija iestājas par Austrumu partnerības politikas nozīmīgās lomas uzturēšanu Eiropas Savienības darba kārtībā, ko atspoguļo 2021. gadā Eiropas Komisijas sagatavotais Kopīgais darba dokuments “Atveseļošanās, noturība un reformas: Austrumu partnerības prioritātes pēc 2020. gada”. Tajā ir noteikti trīs galvenie darbības virzieni – partnervalstu sociālekonomiskās atlabšanas veicināšana, noturības stiprināšana un tālāka reformu procesa veikšana. Atbalstot šīs prioritātes, Latvija turpinās dalīties savā pieredzē un reformu ieviešanas labajā praksē. Eiropas Savienības īpašo uzmanību Austrumu partnerības reģionam apliecināja Eiropadomes prezidenta vizītes Gruzijā, Ukrainā un Moldovā, kā arī iesaiste Gruzijas iekšpolitiskās krīzes noregulēšanā.

Veidojot attiecības ar Austrumu partnerības valstīm, Latvija konsekventi atbalsta individuālu pieeju katras dalībvalsts reālajām vajadzībām un ieinteresētības līmenim sadarbības veidošanā ar Eiropas Savienību. Latvija iestājas par attiecību padziļināšanu ar Ukrainu, Gruziju un Moldovu. Latvijas ieskatā Eiropas Savienībai jāsniedz šīm valstīm ilgtermiņa sadarbības perspektīva, atbalstot to pakāpenisku integrāciju Eiropas Savienības iekšējā tirgū un jāpaplašina nozaru sadarbība, tostarp drošības jomā, tādējādi novērtējot sasniegto un veicinot nepieciešamo politisko un strukturālo reformu turpmāku īstenošanu. Latvija atbalsta palīdzības sniegšanu drošības un aizsardzības jomā Gruzijai, Moldovai un Ukrainai, izmantojot Eiropas miera

mehānisma finansējumu. Vienlaikus Latvija atbalsta sadarbības padziļināšanu ar Armēniju, ar kuru 2021. gadā stājās spēkā Eiropas Savienības un Armēnijas visaptverošas un pastiprinātas partnerības nolīgums, kas paredz atbalsta sniegšanu, lai valsts tuvinātos Eiropas Savienības normām ekonomikas, digitalizācijas, savienojamības un zaļo tehnoloģiju jomās. Sarunas par jauno Eiropas Savienības un Azerbaidžānas visaptverošas un pastiprinātas partnerības nolīgumu vēl turpinās. Neraugoties uz Baltkrievijas paziņojumu par savas darbības apturēšanu Austrumu partnerības politikā, Latvija iestājas par to, lai turpmāk tiktu rastas iespējas daudzpusējā sadarbībā plašāk iesaistīt pilsoniskās sabiedrības pārstāvjus, tādējādi sūtot stingru vēstījumu par Eiropas Savienības gatavību sadarboties ar demokrātisku Baltkrieviju. 2021. gada nogalē notikušais Austrumu partnerības samits kā virsuzdevumu izvirzīja stiprināt partnervalstu noturību, veicinot labu pārvaldību un investīciju piesaisti ekonomiskai izaugsmei. Tāpat Eiropas Savienība vienojās sniegt atbalstu 2.3 miljardu eiro apmērā reģiona ekonomikas un investīciju plānam. Samita deklarācijā noteiktie politikas virzieni un prioritātes ir pamats Latvijas turpmākajam darbam Austrumu partnerības īstenošanā.

Divpusējās sadarbības ietvaros Latvija turpina dialogu ar Austrumu partnerības valstīm, paužot atbalstu to suverenitātei un teritoriālajai integritātei, kā arī eiroatlantiskās integrācijas centieniem. Latvija sniedz praktisku atbalstu, ieviešot reformas Gruzijā, Moldovā un Ukrainā gan nosūtot civilos ekspertus padomdevēju misijās uz Ukrainu un Moldovu, gan divpusējās attīstības sadarbības ietvaros, pievēršoties labas pārvaldības, eksporta spēju stiprināšanas, tiesu varas stiprināšanas un korupcijas mazināšanās jomām, noturības veicināšanai pret dezinformāciju un medijpratības atbalstam. Tiks turpināta šo valstu jauno valsts pārvaldes un nevalstiskā sektorā strādājošo profesionāļu apmācības programma. Starptautiskā līmenī Latvija nelokāmi iestājas par Ukrainas suverenitāti un teritoriālo nedalāmību valsts starptautiski atzītajās robežās. Latvija kā viena no pirmajām ir atbalstījusi Krimas Platformas iniciatīvas izveidi, tādējādi apliecinot gatavību sniegt praktisku ieguldījumu Krimas pussalas deokupācijas jautājuma publicitātē un uzturēšanā starptautiskajā dienaskārtībā. Līdz ar Covid-19 pandēmijas izplatības mazināšanos tiks atjaunota rehabilitācijas programma Ukrainas militārpersonām, kas cietušas militārajā konfliktā Austrumukrainā, un turpināsies praktiskas humānās palīdzības sniegšana konflikta skartajiem Ukrainas austrumu reģionu iedzīvotājiem. Latvija, atbalstot Lietuvas priekšlikumu, iestājas par Eiropas Savienības militārās padomdevēja un apmācību misijas izveidošanu Ukrainā.

Latvijas interesēs ir cieša sadarbība ar Eiropas Savienības Dienvidu kaimiņiem. Šajā kontekstā svarīgs ir Eiropas Komisijas un Eiropas Ārējās darbības dienesta kopīgais paziņojums par jaunu dienaskārtību Eiropas Savienības attiecībās ar Vidusjūras dienvidu reģionu, kas paredz konkrētu iniciatīvu īstenošanu uz cilvēku vērstas ekonomikas attīstībā, labas pārvaldības un tiesiskuma, digitālās pārveides, kā arī zaļās transformācijas un klimata noturības veicināšanas jautājumos. Tā optimizēs darbu labklājības līmeņa atšķirību mazināšanai abos Vidusjūras krastos, attīstot ekonomiku un veicinot labu pārvaldību kā risinājumu nelikumīgas migrācijas un radikalizācijas radītajiem riskiem, kas ir būtiski arī no Latvijas nacionālo interešu viedokļa.

Latvija atbalsta Centrālāzijas reģiona stabilitātes, demokrātiskas attīstības, drošības un ekonomiskās izaugsmes veicināšanu. Latvija uztur regulāru politisko dialogu ar reģiona valstīm un ir iesaistījies pastāvīgā reformu procesu atbalstā reģionā. Attīstības sadarbības politikas ietvaros tiek sniegtā palīdzība labas pārvaldības, izglītības, ilgtspējīgas attīstības, dzimumu līdztiesības un zaļo tehnoloģiju jomā. Latvijas eksperti un institūcijas ir iesaistīti starptautisko donoru – Eiropas Savienības, ANO un ASV – projektu īstenošanā. Latvija sekmīgi piedalās Eiropas Savienības stratēģijas Centrālāzijai praktiskajā ieviešanā, vadot Eiropas Savienības robežu pārvaldības programmu BOMCA, kurā 2021. gadā pirmo reizi līdzās Centrālāzijas valstīm ir iekļauta arī Afganistāna. Latvijas interesēs ir stiprināt savu lomu Centrālāzijas reģiona savienojamības nodrošināšanā gan pasažieru, gan importa un eksporta preču plūsmai, izmantojot Latvijas ostu un Starptautiskās lidostas “Rīga” priekšrocības.

Transatlantiskās attiecības un starptautiskās drošības jautājumi

Drošības vidi un transatlantiskās attiecības 2021. gadā raksturoja sāncensība starp varas centriem, ASV ārpolitikas ciešāka pievēršanās daudzpusējās diplomātijas instrumentiem, veiksmīgi noslēdzies NATO pārdomu process par NATO nākotnes lomu pasaulē, kā arī uzsāktā jaunās NATO stratēģiskās koncepcijas sagatavošana. Tāpat Eiropas Savienībā ir uzsākts darbs pie Stratēģiskā kompasa izstrādes, un šajā procesā Latvija iestājas par Eiropas Savienības drošības un aizsardzības spēju papildinošo dabu NATO funkcijām veidā, kas neveido savstarpēju pārklāšanos un dublēšanos.

Jauna NATO Stratēģiskā koncepcija

2021. gadā kopējai Alianses drošībai un stabilitātei nozīmīga bija NATO valstu un valdību vadītāju sanāksme Briselē (Briseles samits), kurā tika sasniegti galvenie mērķi – uzskatāmi demonstrēt transatlantisko sabiedroto vienotību un solidaritāti, kas balstās kopīgās vērtībās. Sanāksme arī iezīmēja NATO 2030 pārdomu procesa noslēgumu, ņemot vērā drošības vides izmaiņas, esošos draudus un jaunus izaicinājumus un nepieciešamo NATO adaptāciju. Darbs jau ir sākts pie NATO aizsardzības un atturēšanas spēju un principu modernizēšanas, kā arī pie NATO un sabiedroto nākotnes spēju izstrādes. Tādējādi tiks nodrošinātas atbilstošas NATO spējas un spēki ilgtermiņā, pareizajā vietā un pareizajā laikā, lai droši atturētu un, ja nepieciešams, atvairītu jebkurus draudus.

Briseles samitā līdz nākamajam samitam, kura norise plānota 2022. gadā Madridē, tika uzdots sagatavot jaunu NATO Stratēģisko koncepciju, kas var kļūt par šīs desmitgades nozīmīgāko NATO politisko dokumentu. Stratēģiskās koncepcijas uzdevums ir sniegt globālās un Eiroatlantiskās drošības vides raksturojumu, draudu un apdraudējumu uzskaitījumu, piedāvāt kopīgu stratēģisko redzējumu un vēlamos NATO rīcības principus tuvākās desmitgades ietvaros. Būtisku ieguldījumu sabiedroto konsultāciju procesā un NATO Stratēģiskās koncepcijas pārskatīšanas diskusijā deva NATO ārlietu ministru sanāksme Rīgā 2021. gada beigās. Tieši Rīgā tika uzsāktas ministru līmeņa diskusijas par NATO Stratēģisko koncepciju. Ir simboliski, ka politiskā diskusija tika uzsākta Rīgā – NATO ziemeļaustrumos, un tiks noslēgta Madridē – NATO dienvidrietumos.

Ir skaidri redzama sabiedroto griba kopīgi nostiprināt NATO kā pasaulē spēcīgākās militārās alianses lomu arī nākamajā desmitgadē. Eiroatlantiskajā telpā galvenos draudus joprojām rada Krievija ar savu agresīvo uzvedību, kā arī starptautiskais terorisms, kas ir pastāvīgs un vienlaicīgi mainīgas intensitātes apdraudējums, un kura izpausmēm var būt ilgtermiņa ietekme uz globālo drošību. Papildus tam ir jānoformulē kopīga nostāja attiecībā uz Ķīnas lomas straujo pieaugumu gan ierastajās militārajās jomās, gan tehnoloģiju jomā, gan ņemot vērā Ķīnas aktīvās investīcijas kritiskajā infrastruktūrā. Saglabājoties dinamiskai starptautiskajai drošības videi, koncepcijā jāparedz iespēja vēlāk identificēt jaunus, iepriekš neidentificētus apdraudējumus un draudus. Ņemot vērā šos apstākļus, Latvijas skatījumā koncepcijā ir jā saglabā NATO aizsardzības un atturēšanas centrālā loma: NATO jābūt gatavai reaģēt uz jebkuru apdraudējumu un draudu. Līdz šim NATO ir sekmīgi adaptējusi savu aizsardzības un atturēšanas politiku, kam piemērs ir arī sabiedroto spēku klātbūtne Latvijā, izvietojot NATO paplašinātās klātbūtnes kaujas grupu, kuru veido 10 sabiedroto valstis, tādējādi stiprinot Baltijas valstu aizsardzību un īstenojot Krievijas atturēšanu. Šī adaptācija jāturpina, vienlaicīgi saglabājot elastību attiecībā uz drošības vides galveno parametru izmaiņām nākotnē. Baltkrievijas radītais hibrīdais apdraudējums NATO Austrumu flangā parāda, ka tas var vienlaikus skart vairākus sabiedrotos cieši saistītā procesā, tādēļ NATO ietvaros tālāk jāattīsta spējas reaģēt koordinēti. Īpaša uzmanība līdz šim un arī turpmāk NATO Stratēģiskās koncepcijas pārskatīšanas procesā tiks pievērsta sabiedroto politiskās vienotības un konsultāciju procesa stiprināšanai, kā arī nepieciešamībai veikt pilna spektra analīzi par īstenotajām NATO misijām nākotnē, un ja nepieciešams, arī misiju īstenošanas laikā, lai efektīvāk sasniegtu nospraustos mērķus un piesaistītu nepieciešamās NATO un partneru spējas.

Arvien nozīmīgāka kļūst klimata jautājumu integrēšana drošības politikā un tās instrumentos gan NATO kontekstā, gan arī šo aspektu iekļaušana Eiropas Savienības Kopējā ārējā un drošības/Kopējā drošības un aizsardzības politikā. 2022. gadā tiks izstrādāts NATO Klimata izmaiņu un drošības ziņojums, savukārt Kanāda ir pieņēmusi lēmumu veidot Klimata un drošības izcilības centru.

NATO partnerību nozīme kopējā drošībā un aizsardzībā

Nozīmīgs faktors NATO mērķu sasniegšanā ir NATO partnerību politika. Īpaša ir NATO un Eiropas Savienības partnerība, kura jāveido savstarpēji papildinoša, jo stratēģiskie mērķi abām organizācijām ir līdzīgi. Arī resursi tādām valstīm kā Latvija, kura ir gan Eiropas Savienības, gan NATO dalībvalsts, ir vienoti. Latvija atbalsta notiekošo kopējās Eiropas Savienības–NATO deklarācijas atjaunošanu, kas paredz tālāku sadarbības padziļināšanu. Eiropas Savienība un NATO sadarbojas informācijas apmaiņā, kopējā plānošanā un konkrētu vienotu ideju ieviešanā septiņās jomās – hibrido draudu novēršanā, operacionālā sadarbībā, kibernetikas stiprināšanā, organizējot kopējas mācības, industrijas un pētniecības jomā, spēju attīstīšanā un uzlabošanā. Latvijai ir būtiska sadarbība pārrobežu militārās mobilitātes sekmēšanā. Šajā kontekstā 2021. gadā Eiropas Savienība pieņēma lēmumu uzaicināt trīs NATO dalībvalstis – Kanādu, ASV un Norvēģiju – piedalīties Pastāvīgās strukturētās sadarbības (PESCO) militārās mobilitātes projektā, kurā piedalās arī Latvija. Koordinējoties ar NATO, notiek Eiropas Savienības dalībvalstu normatīvo aktu un procedūru vienkāršošana, kā arī infrastruktūras pielāgošanas divējādai – civilai un militārai – pielietošanai. NATO un Eiropas Savienība ir pārstāvēta arī Hibrīdā apdraudējuma izcilības centrā Helsinkos – līdzās dalībvalstīm, tostarp Latvijai. Centram ir dots uzdevums pievērsties arī tematikai, kas skar migrācijas izmantošanu hibrīdajā apdraudējumā.

Latvijai ir īpaša interese reģionā attīstīt NATO partnerības ar Somiju un Zviedriju, kurām jau šobrīd pastāv ne vien ciešs dialogs ar NATO, bet tās arī piedalās kopīgajās NATO mācībās reģionā.

Ir pierādījies, ka eiroatlantiskās integrācijas perspektīvas ir efektīvs motivējošs faktors valstīm veikt nepieciešamās reformas demokrātijas, labas pārvaldības un sakārtotas drošības vides izveidei un nostiprināšanai. NATO paplašināšanās ir padarījusi Eiropu drošāku. Latvija atbalsta partnerību tālāku attīstīšanu ar NATO tuvākajiem partneriem Ukrainu, Gruziju un Rietumbalkānu valstīm, jo Latvijas drošība NATO sākas jau aiz Alianses robežām. Latvija turpinās nelokāmu atbalstu Ukrainas, Gruzijas un Rietumbalkānu valstu vēlmei pievienoties Aliansei. Lēmumus par NATO paplašināšanos pieņems tikai NATO un attiecīgā kandidātvalsts.

Cīņā ar starptautisko terorismu, un reaģējot uz globālās drošības vides izaicinājumiem, ne mazāk būtiskas ir partnerības Ziemeļāfrikā un Tuvajos Austrumos, kā arī Āzijas un Indijas okeāna reģionos.

Transatlantiskās attiecības un stratēģiskie partneri

Transatlantiskā sadarbība Latvijas ārpolitikā un drošības politikā ieņem centrālu lomu. ASV nemainīgi ir Latvijas stratēģiskais partneris, ar kuru ir attīstīts daudzlīmeņu dialogs. ASV klātbūtne Baltijas reģionā ir neatsverams atturēšanas un aizsardzības elements arī plašākā Eiropas drošības kontekstā. ASV sniegtais atbalsts aizsardzības jomas attīstīšanā Latvijā ir skaidrs apliecinājums kopīgai izpratnei par izaicinājumiem Baltijas reģionā. ASV nelokāmo atbalstu reģiona drošībai apliecina regulārā ASV *Black Hawk* helikopteru klātbūtne Lielvārdē operācijas *Atlantic Resolve* ietvaros. Svarīgs praktiskās sadarbības stiprināšanas elements starp valstu bruņotajiem spēkiem būs turpmāko divu gadu laikā plānotā ASV 4. drošības spēku palīdzības brigādes apmācības un padomdevēju misija Latvijā ar mērķi stiprināt sabiedroto spējas un savstarpējo savietojamību. ASV valsts sekretāra vizīte Latvijā pirms NATO ārlietu ministru sanāksmes apstiprināja abu valstu ciešo sadarbību un līdzīgo redzējumu par reģionālo un globālo procesu attīstību. Latvijas prioritātes sadarbībā ar ASV paliek nemainīgas: ASV militārās klātbūtnes stiprināšana reģionā; sadarbības veicināšana digitālajā un tehnoloģiju jomā, citu starpā īstenojot Latvijas–ASV deklarāciju par 5G drošību; kā arī aktīvāka ASV iesaiste

Trīs jūru iniciatīvā. 2022. gadā Latvija un ASV atzīmēs diplomātisko attiecību simtgadi, kuras ietvaros tiek plānota augsta līmeņa ASV amatpersonu vizīte, kā arī uzņēmēju forums, lai veicinātu abu valstu tālāko ekonomisko sadarbību.

Latvija prezidenta līmenī bija pārstāvēta ASV rīkotajā Demokrātijas samitā, kur pasaules valstu vadītāji izvirzīja apņemšanos cilvēktiesību, korupcijas apkarošanas jomā un cīņā pret autoritārismu. Latvija puda apņemšanos nacionālā un starptautiskā līmenī stiprināt korupcijas apkarošanas, mediju brīvības un sabiedrības medijpratības jautājumus.

Transatlantiskās sadarbības stiprināšanā būtiska ir Eiropas Savienības un ASV attiecību attīstīšana. Eiropas Savienības un ASV samita laikā tika panākts nozīmīgs progress, dibinot Augsta līmeņa Eiropas Savienības un ASV dialogu par Krieviju, apņemoties kopīgi risināt lielākos globālos izaicinājumus – Covid-19 pandēmiju un klimata pārmaiņas, kā arī vienojoties par sadarbību Pasaules tirdzniecības organizācijas reformēšanā. Būtisks Eiropas Savienības un ASV samita rezultāts ir izveidotā augsta līmeņa Eiropas Savienības un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padome ar mērķi padziļināt transatlantiskās tirdzniecības un ieguldījumu attiecības un ciešāk koordinēt abu pušu politiku globālo tehnoloģiju, ekonomikas un tirdzniecības izaicinājumu risināšanā, balstoties uz kopīgām demokrātiskām vērtībām. Arī Latvijai būs iespēja iesaistīties turpmākajā Tirdzniecības un tehnoloģiju padomes darbā, piemēram, Latvijas uzņēmējus interesējošā pusvadītāju piegāžu ķēžu attīstīšanā. Ārlietu ministrija strādā pie uzņēmumu, valsts iestāžu, pētnieku, pilsoniskās sabiedrības un politikas veidotāju informēšanas, lai kopīgi iesaistītos Tirdzniecības un tehnoloģiju padomes darbā, tostarp caur Eiropas Komisijas izveidoto platformu Futurium.

Transatlantisko attiecību neatņemams elements ir cieša sadarbība ar Kanādu. 2021. gadā notikušajā Eiropas Savienības–Kanādas samitā puses vienojās par sadarbību Covid-19 pandēmijas apkarošanā, klimata pārmaiņu risināšanā, tirdzniecības un demokrātijas vērtību aizstāvēšanā un starptautiskās drošības jautājumos. Kanādas kā vadošās valsts dalība NATO paplašinātās klātbūtnes kaujas grupā Latvijā ir gan svarīgs Latvijas un reģiona drošības garants, gan arī spēcīgs apliecinājums sabiedroto solidaritātei. Latvija vēlas, lai Kanāda turpinātu vadīt NATO kaujas grupu arī pēc pašreizējā mandāta izbeigšanās 2023. gadā. Latvijai un Kanādai ir intensīva divpusējā sadarbība drošības un aizsardzības jomā; tāpat būtiski sadarbības virzieni ir ekonomiskās sadarbības veicināšana, īpaši augsto tehnoloģiju jomā. Šim mērķim nozīmīgu atbalstu sniegs arī jaunā LIAA pārstāvniecība Kanādā. Latvija turpinās kopīgu projektu īstenošana ANO iniciatīvas “Sievietes, miers un drošība” ietvaros.

Eiropas Savienības Stratēģiskais kompass un sinerģija ar NATO

Ar Latvijas atbalstu un aktīvu dalību Eiropas Savienībā ir uzsākts darbs pie Stratēģiskā kompasa izstrādes, kuru plānots apstiprināt 2022. gada pavasarī. Tā mērķis ir definēt politikas vadlīnijas, nosakot konkrētus mērķus un rīcības virzienus četros tematiskajos segmentos – drošības vides raksturojums un spēja rīkoties; noturības veidošana aizsardzībai pret mainīgiem apdraudējumiem; aizsardzības rūpniecībai labvēlīgas vides attīstība un partnerību veidošana ES drošības politikas īstenošanai. Paredzēts, ka Stratēģisko kompasu apstiprinās dalībvalstis un dokumenta darbības laiks būs no pieciem līdz desmit gadiem.

Šajā procesā Latvija ir pastāvīgi uzsvērusi, ka Eiropas Savienības aizsardzības un drošības spējām ir jābūt NATO funkcijas papildinošām, izvairoties no dublēšanās, vienlaikus izmantojot dažādu tikai Eiropas Savienībai pieejamu instrumentu sinerģiju. Nav šaubu, ka starptautiskās drošības vides izmaiņas prasa Eiropas sabiedrotajiem gan Eiropas Savienības, gan NATO ietvaros vairot savas spējas. Svarīgi, lai arvien vairāk Eiropas valstu audzētu savas aizsardzības spējas, veltot tam adekvātus resursus, kā to dara Latvija, kas 2022.gadā aizsardzības izdevumiem paredz 2,3% no IKP. Tas nodrošinās gan NATO, gan Eiropas Savienības apņemšanos efektīvāku īstenošanu, stiprinot mūsu kopīgo drošību. Latvija saskata īpašu Eiropas Savienības lomu drošības, stabilitātes un noturības garantēšanā tādās jomās kā ekonomika, finanses, kritiskās infrastruktūras uzturēšana un aizsardzība, kibernetika un cīņa ar dezinformāciju. Latvija uzskata, ka Eiropas Savienības Stratēģiskā kompasa kontekstā veidotajām partnerībām jābūt individualizētām, tā sasniedzot abpusēji visefektīvāko rezultātu.

Latvija atbalsta īpašas lomas ierādīšanu ārpus Eiropas Savienības esošajām partnervalstīm – NATO dalībvalstīm ASV, Kanādai, Lielbritānijai un Norvēģijai, kā arī nepieciešamību sniegt atbalstu Austrumu partnerības valstīm, jo ar šīm valstīm Eiropas Savienību saista kopīgas drošības intereses un risinājumi. Latvija turpina iesaistīties PESCO iniciatīvā un sniedz ieguldījumu Eiropas Savienības misijās un operācijās. Latvija piedalās “Militārās mobilitātes” projektā, kas paredz militāro spēku un ekipējuma pārvietošanas procedūru vienkāršošanu, kā arī infrastruktūras pilnveidošanu Eiropas Savienībā. Latvija ir pievienojusies arī “Pretmīnu cīņas spējas jūras autonomās sistēmas” projektam, kas paredz attīstīt autonomas zemūdens, virszemes un gaisa tehnoloģijas mīnu meklēšanai un iznīcināšanai jūrā. Tāpat Latvija kopā ar Igauniju un Somiju piedalās “Integrētas autonomās sauszemes sistēmas” projektā, kura mērķis ir attīstīt militāro operāciju datu komunikācijas spējas, kā arī kiberneturību, kas spētu garantēt datu integritāti un drošus sakarus. Vairākos projektos Latvija piedalās novērotājas statusā.

Tendences bruņojuma kontroles jomā

Latvijā kopā ar sabiedrotajiem un partneriem uzstāj, ka bruņojuma kontroles, atbruņošanās un masu iznīcināšanas ieroču neizplatīšanas jautājumi ir būtiski gan globālai un katras valsts drošībai, gan starptautiskajai kārtībai un multilaterālismam. 2021. gadā bruņojuma kontroles jomā bija vērojamas neviennozīmīgas tendences. Pozitīvi vērtējams ir jaunās ASV administrācijas uzsāktais stratēģiskās stabilitātes dialogs ar Krieviju un ASV–Krievijas stratēģisko kodolieroču samazināšanas līguma *New START* darbības pagarināšana. Tāpat 2022. gada sākumā tiek plānota Kodolieroču neizplatīšanas līguma pārskata konference, ko Latvija uzlūko kā iespēju turpmākai virzībai bruņojuma kontrolē, tostarp, lai risinātu Ziemeļkorejas kodolprogrammas problemātiku, un lai atgrieztos pie pilnīgas Kopīgā visaptverošā rīcības plāna ar Irānu izpildes. Vienlaikus joprojām ir novērojami tīši bruņojuma kontroles režīma pārkāpumi no Krievijas, Irānas un Ziemeļkorejas puses. Bruņojuma kontroles jomā Latvija turpina līdzdarboties dažādos formātos Eiropas Savienībā, NATO, ANO un EDSO, lai stiprinātu drošību un pilnvērtīgi aizstāvētu nacionālās un kolektīvās drošības intereses.

Ķīnas augošais militārais potenciāls, tostarp stratēģiskā bruņojuma sistēmu attīstība, ir padarījis šo valsti par būtisku spēlētāju starptautiskās drošības jomā, tādēļ Latvija turpina uzsvērt, ka Ķīnai būtu jāuzņemas lielāka globālā atbildība un daudz ciešāk jāiesaistās bruņojuma kontrolē.

Krievija turpina demonstrēt noraidošu attieksmi pret savu bruņojuma kontroles saistību ievērošanu. Krievijas izstāšanās no Atvērto debesu līguma bija kārtējais apliecinājums, ka Krievijas nevēlas atrisināt tās gadiem īstenotos līguma pārkāpumus, kas tādejādi demonstrē Krievijas vispārējo attieksmi pret noteikumos balstītu starptautisko kārtību. Krievija arī turpina izvairīties no uzticību un drošību veicinošu instrumentu modernizācijas, neiesaistoties EDSO Vīnes dokumenta modernizācijas priekšlikumu izskatīšanā pēc būtības.

Starptautiskā tirdzniecības politika un Latvijas ārējās ekonomiskās politikas galvenie virzieni

2021. gadā globālā ekonomika atkopās no iepriekšējā gada lejupslīdes. Šie labvēlīgie ārējie apstākļi ir veicinājuši Latvijas preču eksporta pieaugumu un Latvijas ekonomikas atveseļošanas kopumā. Tajā pašā laikā, pastāvot dažādiem ekonomiku atgūšanās tempiem no Covid-19 pandēmijas izraisītajām sekām, ir novērojamas protekcionisma, valstu pašpietiekamības un atsaistīšanās no globālās ekonomikas tendences. Pieaug arī vēlme stingrāk kontrolēt globālās piegāžu ķēdes, īpaši kritiskajās nozarēs. Turpinās lielo ekonomiku sāncensība, kas ne vienmēr ir balstīta uz godīgu konkurenci. Riskus veido arī strauji augošais globālais pieprasījums pēc izejvielām un transportēšanai nepieciešamajiem konteineriem, kas ir palielinājis gan rūpniecības preču, gan transportēšanas izmaksas, kā arī ietekmējis piegāžu ilgumu. Tas var atstāt iespaidu uz produktu konkurētspēju ārvalstu tirgos un raisa bažas par

piegāžu ķēžu noturību. Kopējā nenoteiktība pasaules tirgos arvien aktuālāk priekšplānā izvirza jautājumu par paredzamas un noteikumos balstītas daudzpusējas starptautiskās tirdzniecības stiprināšanu, kas ir Latvijas ilgtermiņa interesēs, kā primāro nepieciešamību izvirzot Pasaules tirdzniecības organizācijas reformas un Eiropas Savienības tirdzniecības līgumu slēgšanu ar trešajām pusēm. Latvijas ārlietu dienesta uzdevums sadarbībā ar Latvijas Investīciju un attīstības aģentūru ir veicināt jaunas eksporta iespējas, sniegt atbalstu jaunu tirgu apguvē, kā arī uzņēmumu iesaistē globālajās vērtību ķēdēs. Tāpat Latvijas dalība OECD sniedz iespēju izmantot organizācijas ekspertīzi, lai nodrošinātu labu pārvaldību un veiktu nozīmīgas reformas. Svarīga būs enerģētisko, transporta un digitālo savienojamību tālāka stiprināšana.

Reformu nepieciešamība Pasaules tirdzniecības organizācijā

Pasaules tirdzniecības organizācijas reformas ir stūrakmens daudzpusējas un uz noteikumiem balstītas tirdzniecības vides stiprināšanā. Pasaules tirdzniecības organizācija joprojām saskaras ar sistēmiskiem izaicinājumiem trijās tās pamatfunkcijās – sarunu ceļā nav izdevies modernizēt tirdzniecības noteikumus attiecībā uz digitālo tirdzniecību un rūpniecības subsīdijām, strīdu neregulēšanas sistēma funkcionē nepilnīgi, un tirdzniecības politiku uzraudzība ir neefektīva. Jau vairākus gadus progress šo izaicinājumu risināšanā ir lēns, jo organizācijas dalībvalstu intereses šajos jautājumos ir dažādas un tām ir krasi atšķirīgs skatījums par speciālo un diferencēto nosacījumu piešķiršanu attīstības valstīm.

Gatavojoties nākamajai Pasaules tirdzniecības organizācijas Ministru konferencei, Latvijas prioritāte ir Pasaules tirdzniecības organizācijas institucionālo reformu uzsākšana un strīdu neregulēšanas sistēmas darbības atjaunošana. Tāpat svarīga ir ietvara izveidošana organizācijas ieguldījumam Covid-19 pandēmijas novēršanā, kas ietver apņemšanos atturēties no medicīnas preču eksporta ierobežojumiem, uzlabot ar eksportu saistīto pasākumu caurskatāmību un uzraudzību un mazināt medicīnas preču tarifus, kā arī vienošanās panākšana sarunās par kaitīgu zivsaimniecības subsīdiju aizliegšanu.

Latvija uzskata, ka Pasaules tirdzniecības organizācijas ietvaros aktīvāk ir jāizmanto vairākpusējie (plurilaterālie) sadarbības formāti, kuros piedalās tikai ieinteresētās organizācijas dalībvalstis, un kuri ir pierādījuši savu efektivitāti. Līdz šim, izmantojot šādu pieeju, ir sasniegta vienošanās par pakalpojumu iekšzemes regulējuma iniciatīvu, kas veicinās pakalpojumu tirdzniecību, mazinot licencēšanas un kvalifikācijas prasību negatīvo ietekmi uz uzņēmējdarbību. Latvija atbalsta vairākpusējo formātu izmantošanu e-komercijas, mikrouzņēmumu, mazo un vidējo uzņēmumu un vides ilgtspējas jautājumos. Svarīgi būs atrast risinājumu šādu vairākpusējo vienošanos integrēšanai Pasaules tirdzniecības organizācijas juridiskajā ietvarā.

Latvijai kā uz eksportu orientētai ekonomikai ir būtiski, ka Eiropas Savienība saglabā nozīmīgu lomu uz noteikumiem balstītas daudzpusējās tirdzniecības sistēmas uzturēšanā, tostarp uzņemoties līderību Pasaules tirdzniecības organizācijas reformas procesā.

Jaunā Eiropas Savienības Tirdzniecības politikas stratēģija un līgumi ar trešajām valstīm

Reaģējot uz globālās tirdzniecības izaicinājumiem, Eiropas Komisija 2021. gadā nāca klajā ar atjaunotu Eiropas Savienības tirdzniecības stratēģiju “Atvērta, ilgtspējīga un pārlicinoša tirdzniecības politika”. Stratēģijā ir noteikti trīs tirdzniecības politikas pamatmērķi vidējā termiņā – sniegt atbalstu Eiropas Savienības ekonomikas atlabšanai un fundamentālai pārveidei atbilstoši tās zaļajiem un digitālajiem mērķiem, veidot globālos noteikumus tā, lai tie būtu vērsti uz ilgtspējīgāku un taisnīgāku globalizāciju, palielināt Eiropas Savienības spējas īstenot tās intereses un tiesības — arī autonomi, ja nepieciešams.

Latvijas ekonomiskās izaugsmes pamatā ir eksports, tādēļ pozitīvi vērtējams, ka Eiropas Savienības jaunā tirdzniecības stratēģija iestājas par atvērtu un godīgu tirdzniecību, īpašu uzmanību pievēršot arī maziem un vidējiem uzņēmumiem. Latvijas uzņēmumiem ir svarīgi, ka Eiropas Savienība turpina stiprināt paredzamu, uz noteikumiem balstītu starptautiskās tirdzniecības vidi ar Pasaules Tirdzniecības organizāciju tās centrā, jo organizācija ir vienīgā, kas regulē tirdzniecību ar tādām valstīm kā Krievija, Ķīna un Indija. Eiropas Savienības

tirdzniecības politika sniedz atbalstu zaļajai un digitālajai pārejai, strādājot pie jaunu digitālās tirdzniecības noteikumu izstrādes un pievēršot uzmanību ilgtspējas jautājumiem tirdzniecībā. Tas sniegs arī iespējas Latvijas uzņēmumiem prioritārās jomās ar potenciālu eksportēt pieprasītus produktus un pakalpojumus ar augstu pievienoto vērtību.

Latvija iestājas par Eiropas Savienības brīvās tirdzniecības nolīgumu tīkla paplašināšanu un padziļināšanu un esošo nolīgumu efektīvu ieviešanu, tomēr virzība šajā jomā nav viendabīga. Pavasarī Eiropas Savienības un Indijas līderi vienojās atsākt sarunas par visaptverošu brīvās tirdzniecības nolīgumu. Savukārt pastāvošās bažas par Eiropas Savienības un *Mercosur* valstu Asociācijas nolīguma iespējamo ietekmi uz Amazones lietusmežu atmežošanu ir apturējušas nolīguma tālāku virzību. Tāpat Eiropas Savienības un Ķīnas domstarpības cilvēktiesību jautājumos ir apturējušas tālāku Visaptverošā ieguldījumu nolīguma stāšanos spēkā. Arī Eiropas Savienības un Austrālijas tirdzniecības sarunas ir atliktas līdz ar Austrālijas lēmumu Francijas zemūdeņu vietā iepirkt ASV zemūdenes un tehnoloģijas. Lai arī bija cerības pabeigt tirdzniecības sarunas ar Čīlu un Jaunzēlandi, tomēr tās netika papildītas. Tādēļ Latvija iestājas par to, ka 2022. gadā nepieciešams ieguldīt visas pūles, lai noslēgtu sarunas ar Čīlu un Jaunzēlandi, un virzītos uz priekšu sarunās ar Austrāliju, Indiju un Indonēziju.

Svarīgs atbalsta solis mazajiem un vidējiem uzņēmumiem ir Eiropas Komisijas izstrādātie tirgus pieejas portāli *Access2Markets* un *Access2Procurements*, kuri sniedz praktisko informāciju jaunu tirgu apguvei. 2022. gadā Ārlietu ministrija plāno organizēt informatīvus pasākumus uzņēmumiem un citām ieinteresētām pusēm par jaunām eksporta iespējām un tirdzniecības nolīgumu pozitīvo ietekmi.

Latvijas dalība OECD un labās starptautiskās prakses pārņemšana

Latvija ir aktīva OECD dalībvalsts, izmanto organizācijas sniegtās sadarbības un pētniecības iespējas, kā arī piedalās standartu un rekomendāciju izstrādē politikas programmu īstenošanai. 2021. gadā divu gadu ciklā OECD veic Latvijas ekonomisko pārskatu, kas analizē situāciju un sniedz priekšlikumus reformām izglītībā, sociālajā politikā, labā pārvaldībā, veselības, nodokļu un citās jomās. Aizvien biežāk Latvijas eksperti iesaistās OECD komiteju administratīvajā pārvaldībā un dod saturisko ieguldījumu, iepazīstinot ar Latvijas labāko rīcībspolitikas praksi – darba grupā cīņai ar kukuļošanu starptautiskajos biznesa darījumos, vides snieguma darba grupā, Ķīmikāliju un biotehnoloģiju komitejas birojā un Lauksaimniecības komitejas birojā. Savukārt Ilze Zvīdriņa ir ievēlēta par Nodarbinātības un sociālo lietu komitejas vadītāju.

2021. gadā Ministru padomes sanāksmes priekšsēdētāja pienākumus pildīja ASV, kas par savu vadmotīvu izvēlējās “zaļu un iekļaujošu izaugsmi”, vienlaikus apliecinot uzticību OECD dalībvalstu kopīgajām vērtībām – demokrātijai, likuma varai un tirgus ekonomikai vienlīdzīgas un taisnīgas konkurences apstākļos. Uz šīm kopīgajām vērtībām balstās arī jaunākie OECD programmdokumenti – Vīzijas dokuments par organizācijas lomu un darbības mērķiem nākamajā desmitgadē un Globālo attiecību stratēģija, kas nosaka ietvaru OECD sadarbībai ar trešajām valstīm. OECD ir nākusi klajā arī ar paziņojumu, kas nosaka jaunās globālās uzņēmumu ienākuma nodokļa sistēmas elementus. Minētajam dokumentam ir pievienojušās jau 136 valstis un jurisdikcijas, tai skaitā arī Latvija. Saskaņā ar vienošanos uzņēmuma nodokļa reforma balstās uz diviem elementiem – paplašinātām tiesībām uzlikt nodokli arī situācijās, kad nodokļu maksātājam nav fiziskas atrašanās valstī, kurā tas veic ekonomisko darbību, un uzņēmumu peļņas aplikšanu ar minimālo efektīvo nodokļa likmi. Šī ir nebijusi pasaules mēroga vienošanās, kas apliecina OECD kā organizācijas spēju nodrošināt ietvaru efektīvai un rezultatīvai diskusijai par ļoti sensitīviem jautājumiem.

2022. gadā OECD īpašu uzmanību veltīs tādām arī Latvijai svarīgām jomām kā klimata pārmaiņas, datu pārvaldība, digitālā transformācija, demokrātisko institūciju stiprināšana un dzimumu līdztiesība. Latvija aktīvi atbalstīs OECD paplašināšanos, jo īpaši Eiropas Savienības dalībvalstu Horvātijas, Rumānijas un Bulgārijas pievienošanos OECD. Latvijai ir svarīgi, lai OECD turpina konsekventi atbalstīt sociālo un ekonomisko reformu procesus Austrumu partnerības un Centrālāsijas valstīs.

Finanšu sistēmas reformas un tās stiprināšana

Pateicoties visu iesaistīto sektoru un institūciju ciešai sadarbībai, līdzšinējos gados Latvija īstenoja nepieciešamās reformas finanšu sektorā un tā uzraudzībā kļuva par pirmo Eiropas Padomes noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršana eksportu komitejas *Moneyval* dalībvalsti, kuras normatīvais regulējums atbilst visiem starptautiskajiem Finanšu darījumu darba grupas (FATF) standartiem. 2021. gadā Latvija turpināja efektīvi piemērot radītos mehānismus finanšu sistēmas stiprināšanai un Latvijai saistošo sankciju ievērošanas nodrošināšanai. Galvenais nākotnes uzdevums šajā jomā ir finanšu sistēmas reputācijas aizsargāšana un starptautisko standartu ievērošana, vienlaikus veicinot uzņēmējdarbības attīstību un starptautisko investīciju piesaisti. 2022. gadā Latvijai būs jāinformē *Moneyval* dalībvalstis par tās paveikto kopš 2020. gada novērtēšanas.

Ārējās tirdzniecības veicināšana un investīciju piesaiste

Lai arī pandēmija radījusi lielus izaicinājumus, ārlietu dienests ir turpinājis meklēt jaunas iespējas ekonomisko attiecību veicināšanā. Nozīmīga loma ir bijusi Latvijas diplomātiskajām pārstāvniecībām ārvalstīs, kas sniegušas atbalstu uzņēmējiem sadarbības veicināšanā ar ārvalstu partneriem. Ārlietu dienests veicinājis Latvijas eksporta produktu ar augstu pievienoto vērtību – valodas tehnoloģiju, savienotas autonomas mobilitātes risinājumu (testēšanas iespējas 5G tīklā, tai skaitā pārrobežu tīklā) atpazīstamību Amerikas Savienotajās Valstīs un Eiropā. Ar vēstniecību atbalstu informācijas un komunikācijas tehnoloģiju nozares uzņēmumam “SAF Tehnika” ir izdevies panākt eksporta pieaugumu uz Beniluksa valstīm un Vāciju. Ar ārlietu dienesta iesaisti un atbalstu Pasaules Tirdzniecības organizācija šobrīd izvērtē iespējas iegādāties valodu tehnoloģiju uzņēmuma “Tilde” piedāvātos mākslīgajā intelektā balstītos mašintulkošanas pakalpojumus. Sadarbību ar “Tildi” vēlas turpināt arī Gruzijas valdība gruzīnu valodas nostiprināšanai digitālajā vidē.

Latvijas diplomātiskās pārstāvniecības ir iestājušās par Latvijas uzņēmēju interešu aizstāvību un sniegušas atbalstu Azerbaidžānā, Moldovā, Turkmenistānā, Ukrainā un Dienvidāfrikas Republikā.

Ārlietu dienests organizēja uzņēmēju dalību valsts amatpersonu vizītēs uz Beļģiju un Vāciju. To rezultātā Antverpenes osta izvērtē iespējas attīstīt sadarbību ostu digitālo platformu jomā, un 2022. gadā Latviju apmeklēs Beļģijas uzņēmēju delegācija. Ir izveidojusies Latvijas informācijas un komunikācijas tehnoloģiju nozares uzņēmēju un Beļģijas tehnoloģiju attīstības un izpētes centra *IMEC* sadarbība tādās jomās kā 5G un mākslīgā intelekta tehnoloģijas un militārā industrija. Vācijas uzņēmumi ieinteresējušies par konkrētiem sadarbības projektiem ar Latvijas informācijas un komunikācijas tehnoloģiju nozares uzņēmumiem. Francijas uzņēmēju delegācijas vizītē, kuru vadīja Francijas tirdzniecības ministrs, tika panākta vienošanās par turpmāku sadarbību informācijas un komunikācijas tehnoloģiju, sertifikācijas un apdrošināšanas, infrastruktūras un būvniecības jomās. Tiek plānota kopuzņēmumu veidošana, lai piedalītos iepirkumos dažādās valstīs.

2022. gadā, īstenojot Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam, sadarbībā ar Ekonomikas ministriju, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūru, kā arī nozares ministrijām tiks sniegts atbalsts Latvijas eksportspējīgajiem uzņēmumiem nozarēs ar augstu pievienoto vērtību. Ārlietu dienests turpinās informēt ārvalstu partnerus par Latvijā izstrādātām un ražotām drošām 4G/LTE un 5G tīklu tehnoloģijām, kas spēj aizstāt Ķīnas ražojumus. Vienlaicīgi ir svarīgi nodrošināt atbalstu arvien plašākām preču un pakalpojumu eksporta iespējām tādām tradicionālajām Latvijas tautsaimniecības nozarēm kā transports un loģistika, tūrisms, kokrūpniecība, mašīnbūve, pārtikas ražošana, farmācija, tostarp jauno tirgu apgūšanas un investīciju piesaistei, balstoties uz Latvijas uzņēmēju un sabiedrības interesēm.

Jaunu un tālu tirgu apgūšanā jāizmanto Eiropas Savienība sniegtās iespējas. 2021. gadā Eiropas Savienība nāca klajā ar Stratēģiju sadarbībai Indijas un Klusā okeāna reģionā, kas paredz ciešāk koordinēties ar līdzīgi domājošām valstīm reģionā, tostarp, Japānu, Dienvidkoreju, Austrāliju un Jaunzēlandi. Tāpat reģions ir svarīgs Eiropas Savienības turpmākai ekonomiskajai izaugsmei, tostarp tirdzniecības partneru diversifikācijai. Latvija ir

ieinteresēta stabilā un ilgtspējīgā Indijas un Klusā okeāna reģiona attīstībā, tālāk apzinot iespējas stiprināt politiskos un ekonomiskos kontaktus ar reģiona valstīm. Šajā kontekstā nozīmīga ir Latvijas vēstniecības darba uzsākšana Austrālijā, kas ļauj gan efektīvāk risināt diasporas vajadzības, gan pārstāvēt Latvijas intereses Klusā okeāna reģionā.

Latvijas dalība Apvienotajos Arābu Emirātos notiekošajā starptautiskajā izstādē “Expo 2020 Dubai”, kas norisināsies līdz 2022. gada pavasarim, ir apstiprinājusi potenciālu paplašināt ekonomiskās attiecības ar reģiona valstīm aprītes ekonomikā, inovācijās un tehnoloģijās, jaunuzņēmumu veidošanā, pārtikas eksportā, kā arī kosmosa nozarē.

2021. gadā tika noslēgts pievienošanās process Eiropas Kodolpētījumu organizācijai (CERN), Latvijai kļūstot par organizācijas asociēto dalībvalsti. Dalībvalsts statuss Latvijai zinātniekiem sniedz plašas iespējas strādāt fizikas pasaules vadošajā zinātnes centrā, savukārt Latvijai uzņēmējiem – iespēju piedalīties Eiropas Kodolpētījumu organizācijas iepirkumos un piedāvāt savus produktus un pakalpojumus zinātniskās darbības nodrošināšanai. Latvija ir ieguvusi tiesības piedalīties Eiropas Kodolpētījumu organizācijas zinātniskajā programmā, kā arī apmācībās un izglītības programmās

Kopš 2020. gada Latvija veiksmīgi piedalās Eiropas Kosmosa aģentūras programmās kā asociētā dalībvalsts. Par līdz šim lielākajiem Latvijas organizāciju sasniegumiem uzskatāmi SIA “Eventech” dalība globāla līmeņa kosmosa misijā “Hēra” un SIA “Allatherm” dalība misijā “Lunar Gateway”. Latvija plāno no 2022. gada izveidot Eiropas kosmosa izglītības resursu biroju (ESERO) Cēsīs, bet 2023. gadā plānots izveidot Eiropas Kosmosa aģentūras Biznesa inkubācijas centru Rīgā, veicinot šīs industrijas izaugsmi Latvijā, kā arī kosmosa tehnoloģiju pārnesi uz citām nozarēm.

Enerģētikas, transporta un digitālās infrastruktūras savienojamības attīstība Baltijas reģiona izaugsmei

Latvija kopā ar reģiona valstīm turpina brīva, pārredzama un diversificēta reģionālā enerģijas tirgus izveidi. Latvijas galvenā prioritāte enerģētikas jomā ir Baltijas valstu elektrotīkla sinhronizācija ar kontinentālo Eiropu līdz 2025. gada beigām. 2021. gadā atklātā elektropārvades līnija “Igaunijas–Latvijas 3. starpsavienojums” ir uzlabojusi elektroapgādes drošumu abās valstīs, palielinājusi starpvalstu elektroenerģijas tirdzniecībai atvēlēto jaudu un ir būtisks tīkla pastiprinājums sinhronizācijas projekta īstenošanai. Veiksmīgi attīstās Latvijas, Igaunijas un Somijas vienotais gāzes tirgus, veicinot tirgus konkurenci un iezīmējot ceļu uz Eiropas Savienības vienotā gāzes tirgus izveidi. Inčukalna pazemes gāzes krātuve ir stratēģiski svarīga Latvijas un reģiona enerģētiskās drošības palielināšanai un ir nostiprinājusi pozīcijas starptautiskajā tirgū. Lai radītu apstākļus klimatneitrālu ilgtspējīgo gāzu izmantošanai Eiropas zaļā kursa ietvaros, turpināsies izpētes darbs pie esošās infrastruktūras pielāgošanas iespējām ūdeņraža un biogāzes pārvadei ne tikai Latvijā, bet arī starp pārējām Baltijas valstīm.

Latvijas nostāja attiecībā pret gāzes cauruļvada “Nord Stream 2” palaišanu ekspluatācijā ir nemainīga – tas ir ģeopolitiska rakstura projekts, kas rada drošības riskus Eiropas Savienībai, veicinot tās enerģētisko atkarību no viena piegādātāja. Latvija sekos, lai “Nord Stream 2” tiktu piemērotas Eiropas Savienības Gāzes direktīvas prasības. Straujais energoresursu cenu kāpums Eiropā atkārtoti pierāda, ka Latvijai un citām Baltijas valstīm pēc iespējas ātrāk jāīsteno iesāktie projekti, kas veicina valstu enerģētisko neatkarību, diversificē enerģijas piegādes avotus, sekmē atjaunojamo energoresursu izmantošanu un stiprina savienojumus ar citām Eiropas Savienības dalībvalstīm.

Latvijā sekmīgi norit *Rail Baltica* projekta ieviešana visā 265 km garajā posmā. Šis Baltijas reģionam un visai Eiropai nozīmīgais projekts sniedz iespējas piesaistīt jaunas investīcijas un izveidot ilgtspējīgu transporta infrastruktūru, kas veidos savienojamību starp reģioniem. Būtisks ir visu Baltijas valstu vienots redzējums un izpratne par projektu nākotnē. Latvija iestājas par vienotu projekta pārvaldības modeli, kurš veicinās infrastruktūras pievilcību un nodrošinās pasažieru un kravu pārvadājumu pieaugumu, nostiprinot *Rail Baltica* kā jaunu ekonomisko koridoru.

2022. gadā Latvijā notiks Trīs jūru iniciatīvas samits un biznesa forums. Trīs jūru iniciatīva ir izveidota ar mērķi attīstīt nozīmīgus infrastruktūras projektus un mazināt esošās savienojamības plaisas starp Eiropas Savienības ziemeļu un dienvidu reģionu enerģētikas, transporta un digitālās komunikācijas sektoriem. Gatavojoties samitam, Latvija rīkos stratēģisku diskusiju par Trīs jūru iniciatīvas savienojamības projektu īstenošanas koordināciju ar Eiropas Savienības un transatlantiskajām politikām un ziņojuma sagatavošanu šajos jautājumos izskatīšanai Rīgas samitā. Latvijai šajā jomā ir trīs pamata prioritātes: pirmkārt, nodrošināt augsta līmeņa Trīs jūru iniciatīvas valstu un stratēģisko partneru dalību samitā un biznesa forumā; otrkārt, veicināt finansiālu ieguldījumu Trīs jūru iniciatīvas Investīciju fondā no dalībvalstu, partneru un privātā sektora puses; treškārt, aktivizēt sadarbību ar līdzīgi domājošām valstīm ārpus reģiona. Līdztekus samitam pirmo reizi Latvijā notiks Trīs jūru iniciatīvas pilsoniskās sabiedrības forums ar mērķi veicināt iniciatīvas atpazīstamību un ilgtspējīgu attīstību. Tiks attīstīta parlamentārās sadarbības dimensija, Rīgā organizējot Trīs jūru iniciatīvas 2. parlamentāro forumu. 2021. gadā Trīs jūru iniciatīvas Investīciju fonds, kas ir finansiālā platforma infrastruktūras projektu attīstībai, ir veicis investīcijas pirmajos trīs reģiona valstu projektos. Norit sarunas par deviņu Latvijas uzņēmumu iesniegto projektu finansēšanu.

Saikne ar tautiešiem ārvalstīs

Diasporas politika ir kļuvusi par būtisku un neiztrūkstošu darba virzienu, paplašinot jau tradicionālās sadarbības jomas un veidojot jaunas. Paralēli ciešai sadarbībai latviešu valodas un kultūras stiprināšanai arvien lielāka vērība tiek pievērsta dinamiskas sadarbības veidošanai ekonomikā un zinātnē, Latvijas tēla stiprināšanā, kā arī talantu piesaistei darbam Latvijā. Tāpat arī tiek meklētas arvien jaunas iespējas plašāk iesaistīt diasporas locekļus Latvijai nozīmīgu starptautiskās dienaskārtības jautājumu virzīšanā.

2021. gadā tika apstiprināts Plāns darbam ar diasporu 2021.–2023. gadam, kas paredz vienotu un koordinētu starpnozaru pieeju diasporas politikas īstenošanā. Plānā izvirzīti mērķi un sasniedzamie rezultāti četros galvenajos rīcības virzienos: latviskās identitātes un piederības sajūtas Latvijai stiprināšana; latviešu valodas un kultūras saglabāšana ārpus Latvijas; diasporas pilsoniskās un politiskās līdzdalības veicināšana; diasporas iesaiste Latvijas tautsaimniecības un zinātnes attīstībā; atbalsts remigrācijai.

Atbilstoši Diasporas likuma pārejas noteikumos noteiktajam ir stājušies spēkā normatīvie akti, kas nodrošināja diasporai iespēju pirmo reizi piedalīties pašvaldību vēlēšanās, balsojot pa pastu, kā arī iespēju papildus dzīvesvietas adresei ārvalstīs norādīt arī vienu adresi Latvijā. Ir izstrādāta kārtība, kādā remigrējušiem diasporas locekļiem tiek piemērots pensijas neapliekamais minimums tādā apmērā, kādā tas noteikts attiecīgajā ārvalstī, kā arī tiek nodrošināta iespēja saņemt palīdzību dzīvojamo telpu jautājumu risināšanā. Tāpat ir vienkāršota kārtība, kādā diasporas pārstāvju ārvalstīs iegūtā izglītība, akadēmiskie grādi un profesionālā kvalifikācija, arī reglamentētajās profesijās, tiek pielīdzināta un atzīta, tādējādi dodot iespēju strādāt konkrētā nozarē vai augstākās izglītības iestādēs Latvijā. Saeimas vēlēšanās 2022. gadā būs iespēja izmantot Saeimas vēlēšanu likumā noteiktu atvieglotu kārtību balsošanai pa pastu.

Viens no veiksmīgas sadarbības piemēriem ir ikgadējais Pasaules latviešu ekonomikas un inovāciju forums. No Foruma pirmsākumiem 2013. gadā tā mērķis ir veicināt Latvijas ekonomisko izaugsmi, stiprināt sadarbību starp dažādās uzņēmējdarbības nozarēs strādājošiem profesionāļiem Latvijā un pasaulē un piesaistīt papildus inovāciju, finanšu un zināšanu kapitālu Latvijai. Septītais Pasaules latviešu ekonomikas un inovāciju forums šogad tika veltīts Rīgai – tās stratēģiskajai attīstībai, investīciju, darbaspēka un talantu piesaistei, kā arī nekustamā īpašuma attīstīšanas potenciālam.

Atsaucoties diasporas locekļu paustajai iniciatīvai, Ārlietu ministrija un Diasporas konsultatīvā padome īpašu vērību šogad veltīja iespējām piesaistīt Latvijai digitālos nomadus, attālinātā darba veicējus un jaunus talantus. Diasporas konsultatīvas padomes ietvaros šogad strādāja ekspertu darba grupa, meklējot labākos risinājumus un priekšlikumus likumdošanas

izmaiņām, lai Latvija kļūtu pieejamāka un pievilcīgāka vieta attālinātā darba veikšanai gan mūsu diasporas pārstāvjiem, gan viņu ģimenes locekļiem. Pieejamie pētījumu dati skaidri liecina, ka attālināti strādājošo diasporas pārstāvju vidū ir ievērojama interese par attālinātā darba veikšanu, atgriežoties un dzīvojot Latvijā.

Vēl viena no diasporas politikas noteiktajām prioritātēm ir darbs ar bērniem un jauniešiem piederības sajūtas Latvijai stiprināšanai. Balstoties uz 2020. gadā veiktā pētījuma “Diasporas jauniešu piesaiste izglītības iestādēm Latvijā” secinājumiem, sadarbībā ar vadošajām Latvijas augstskolām tiek meklētas jaunas iespējas paaugstināt jauniešu informētību par izglītības iespējām Latvijā un veicināt augstskolu interesi par diasporas jauniešiem kā potenciāliem Latvijas augstskolu studentiem.

2022. gadā papildus jau esošajiem sadarbības formātiem plānots organizēt arī Starptautiskās organizācijās strādājošo latviešu forumu. Tas ļaus arī mērķtiecīgi mobilizēt Latvijas diasporas iesaisti, gatavojoties Latvijas kandidēšanai ANO Drošības padomes nepastāvīgās locekles vēlēšanām.

Ārlietu dienesta veikums konsulārajā jomā

2021. gadā konsulāro funkciju veikšanu tieši ietekmēja Covid-19 pandēmijas dēļ valstu noteiktie ceļošanas ierobežojumi visā pasaulē. Tie radīja pastāvīgi augstu sabiedrības interesi par ierobežojumiem gan ieceļošanai Latvijā, gan ceļošanai uz ārvalstīm un veidoja nozīmīgu Ārlietu ministrijā saņemto informācijas pieprasījumu skaitu.

Lai pievērstu iedzīvotāju uzmanību iespējamiem ceļošanas sarežģījumiem pandēmijas apstākļos, 2021. gada vasarā un gada nogalē Ārlietu ministrija rīkoja informatīvo kampaņu “Ceļo apdomīgi”, aicinot pieņemt atbildīgu lēmumu par ceļošanu, izzinot situāciju galamērķa valstī un uzņemoties riskus. Kampaņas laikā digitālajā vidē tika izplatīti tematiski vizuālie materiāli par ieteikumiem atbildīgai ceļošanai un iespējamiem riskiem ceļojuma laikā, kā arī kampaņas video bija skatāms Rīgas sabiedriskajā transportā.

Ievērojot epidemioloģiskās drošības prasības, konsulārā palīdzība un konsulārie pakalpojumi Latvijas valstspiederīgajiem tika sniegti bez pārtraukuma. Vienlaikus aktualizējās nepieciešamība pēc mūsdienīgām tehnoloģijām, lai nodrošinātu efektīvāku konsulārās palīdzības sniegšanu un plašāku konsulāro pakalpojumu pieejamību ārvalstīs. Tādēļ tika uzsākts darbs pie jauna Konsulārā reģistra izstrādes, lai palīdzētu ceļotājiem ērtāk reģistrēt savus ceļojuma datus. Jaunā Konsulārā reģistra izveidi ir plānots pabeigt līdz 2022. gada beigām. Ārlietu ministrija sadarbībā ar citām iestādēm 2021. gadā turpināja darbu, lai Latvijas valstspiederīgie konsulāros pakalpojumus no Latvijas iestādēm varētu saņemt attālināti, tādējādi padarot pakalpojumu pieejamību lētāku un ātrāku. Vienlaikus Ārlietu ministrija regulāri aicinājusi diasporas pārstāvjus ārvalstīs noformēt e-parakstu, kas nodrošina daudz plašākas attālinātās saziņas iespējas ar iestādēm Latvijā.

Apjomīgs praktiskais un informatīvais atbalsts tika sniegts Apvienotajā Karalistē mītošajiem Latvijas valstspiederīgajiem, lai reģistrētos Apvienotās Karalistes Eiropas Savienības pilsoņu pastāvīgā statusa shēmā, palīdzot 140 tūkstošiem valstspiederīgo.

2021. gadā Latvijas pārstāvniecībās ārvalstīs maksas konsulāro pakalpojumu saņemšanai (izņemot vīzas) vērsās ievērojami lielāks skaits Latvijas valstspiederīgo nekā 2020. gadā, tādējādi pārsniedzot 2019. gada pirms pandēmijas rādītājus. Ja 2019. gadā kopumā tika sniegti gandrīz 75 000 maksas konsulāro pakalpojumu, bet 2020. gadā – vairāk nekā 62 000 pakalpojumu, tad 2021. gadā pakalpojumu skaits ir pieaudzis par 10%, salīdzinot ar 2019. gadu, un vairāk nekā par 30%, salīdzinot ar 2020. gada rādītāju.

2021. gadā pandēmijas izraisīto ceļošanas ierobežojumu dēļ Latvijas diplomātiskajās un konsulārajās pārstāvniecībās ārvalstīs vīzas joprojām tika izsniegtas tikai noteiktām personu kategorijām, piemēram, Latvijas valstspiederīgo ģimenes locekļiem, starptautiskajiem kravu pārvadātājiem, studējošiem, zinātniskajiem pētniekiem, profesionālajiem sportistiem, kultūras darbiniekiem. 2022. gadā Latvijas pārstāvniecības ārvalstīs gatavojas atsākt vīzu pieteikumu pieņemšanu pilnā apjomā, ja epidemioloģiskā situācija pasaulē būs tam labvēlīga.

Lai vīzu pieprasītājiem atvieglotu un padarītu pieejamāku vīzu pieteikumu iesniegšanu ceļošanai uz Latviju, 2021. gadā tika paplašināts ārpakalpojumu vīzu centru tīkls pasaulē, un šobrīd tie ir pieejami jau 22 valstīs.

2022. gadā ir plānots konceptuāli pārskatīt pašreizējo sadarbību ar ārpakalpojumu sniedzējiem, lai nākotnē paplašinātu ar ārpakalpojumu sniedzēju starpniecību piedāvāto konsulāro pakalpojumu klāstu, tādējādi uzlabojot šo pakalpojumu pieejamību ārvalstīs.

Sabiedrības iesaiste un publiskā diplomātija

2021. gadā Latvija atzīmēja starptautiskās atzīšanas *de iure* 100. gadadienu un 30. gadadienu kopš valstiskās neatkarības atjaunošanas. Latvijas valsts simtgades programmas ietvaros ar Latvijas vēstniecību un pārstāvniecību atbalstu piecu gadu garumā tika īstenoti vairāk nekā 600 projektu 51 pasaules valstī. Aizvadītajā gadā ārvalstu partneru un plašākas starptautiskās auditorijas informēšanai par Latvijas diplomātijas sasniegumiem tika izdots eseju krājuma “Latvijas diplomātijas gadsimts” tulkojums angļu valodā. Sadarbībā ar arhīviem un vēsturniekiem Latvijas divpusējo attiecību izpēte tika veikta Vatikāna arhīvā, un klajā tika laists izdevums “100 gadi patiesuma un uzticēšanās garā. Diplomātiskās attiecības starp Latvijas Republiku un Svēto Krēslu”. Par godu izcilajai Latvijas diplomātei Aina Nagobads-Ābols, kas ir saņēmusi pirmo balvu par mūža ieguldījuma ārlietās, tika atklāta izstāde “Gadsimta latviete”, kas atspoguļo diplomātes mūžu caur Latvijas ārlietu vēstures prizmu. Ar Latvijas Nacionālās bibliotēkas un Kultūras ministrijas atbalstu sagatavots grāmatu dāvinājumus nacionālajām, akadēmiskajām un publiskajām bibliotēkām un vairāk nekā 80 ārvalstu augstskolām, kurās studijas notiek Baltijas un Austrumeiropas studiju programmās.

Sešpadsmito gadu pēc kārtas noritēja “Rīgas konference 2021”, ko ar Ārlietu ministrijas un Aizsardzības ministrijas atbalstu rīko Latvijas Transatlantiskā organizācija un kas ir ieguvusi stabilu un paliekošu vietu ārpolitikas un drošības politikas domapmaiņā reģionā. Hibrida formātā – klātienē un attālināti – konferencē tika apspriesti reģionāli un globāli izaicinājumi, tostarp Eiropas Savienība nākotne, NATO jaunās stratēģiskās koncepcijas gatavošana, situācija Baltkrievijā un Afganistānā, klimata politikas attīstība, digitālā nākotne un datu drošības starptautiskie aspekti. Ar Ārlietu ministrijas atbalstu Latvijas Ārpolitikas institūts organizēja Rīgā notiekošās NATO ārlietu ministru sanāksmes pavadošo konferenci “NATO: Ielūkojoties nākamajā desmitgadē”, kas iezīmēja jaunās NATO Stratēģiskās koncepcijas aprises. Institūts ar Ārlietu ministrijas atbalstu arī izdeva Latvijas ārpolitikas simtgadei veltītās publikāciju sērijas noslēdzošo 5. krājumu, kas analizē Latvijas ārpolitiku no daudzpusējās diplomātijas un dalības starptautiskajās organizācijās skata punkta, kā arī Latvijas ārpolitikas un drošības politikas gadagrāmatu.

Par godu Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanas 30. gadadienai Ārlietu ministrija sadarbībā ar Saeimu un 4. maija Deklarācijas klubu rīkoja starptautiskās konferences “Sapnis un piepildījums. Brīvība un neatkarība” ārpolitikai veltīto dienu, kas tika plaši straumēta un pulcēja Latvijas un ārvalstu esošās un bijušās augstākās amatpersonas, diplomātisko korpusu, studējošo jaunatni, sociālos partnerus, pētniekus un starptautiskās politikas interesentus. Konference apsprieda Latvijas un reģiona valstu neatkarības atjaunošanas posmu un starptautisko kontekstu ar skatu un vērtējumu nākotnē. Akcentējot starptautisko partneru neatsveramo ieguldījumu Latvijas neatkarības atgūšanā, konferencē uzstājās bijušais Islandes ārlietu ministrs Jons Baldvins Hannibalsons, bijušais Polijas prezidents Lehs Valensa, bijušais Lietuvas Augstākās padomes priekšsēdētājs Vītauts Landsbergis un bijušais Baltkrievijas Augstākās padomes priekšsēdētājs Staņislavs Šuškevičs.

Ar mērķi palielināt iedzīvotāju lomu un sasaisti ar Eiropas Savienības nākotnes politikas veidošanu 2021. gadā tika aizsākta Eiropas nākotnes konference – plašs diskusiju ciklu forums, kura noslēgums iecerēts 2022. gada pavasarī. Arī Latvijas iedzīvotājiem tā ir iespēja piedalīties ideju apmaiņā par Eiropas nākotni. Konference nacionālā līmenī veido labu pamatu iedzīvotāju aktīvākai iesaistei diskusijās par būtiskiem Eiropas Savienības dienaskārtības jautājumiem. Vērtējot proporcionāli Eiropas Savienības dalībvalstu iedzīvotāju skaitam, Latvijas iedzīvotāji

ir vieni no aktīvākajiem ideju paudējiem. Jāuzsver, ka Latvijas iedzīvotāju paustie viedokļi un idejas ir būtisks resurss Latvijas interešu Eiropas Savienībā formulēšanā. Ārlietu ministrija ir organizējusi visaptverošu diskusiju ciklu, kurā piedalījās studenti no 11 Latvijas augstskolām. Studējošās jaunatnes ieteikumi Eiropas Savienības nākotnes attīstībai aptver virzību uz klimatneitralitāti, kurai jānotiek mijiedarbībā ar ekonomikas veicināšanu un jaunu darba vietu radīšanu, nepieciešamību attīstīt drošības un aizsardzības politikas un stiprināt noturības pret hibrīdo apdraudējumu, izglītības un veselības pakalpojumu pieejamības un kvalitātes uzlabošanu un demokrātisko vērtību – vienlīdzības, cilvēktiesību un tiesiskuma – stiprināšanu. Sadarbībā ar Eiropas Komisijas pārstāvniecību Latvijā Ārlietu ministrija interaktīvā diskusijā par Eiropas nākotni iesaistīja arī Latvijas seniorus. Papildus ar Ārlietu ministrijas atbalstu ir īstenots socioloģisks pētījums “Eiropas nākotne – Latvijas skatījums”. Kopumā diskusijās Latvijas iedzīvotāji norāda, ka būtiska uzmanība jāpievērš digitalizācijas, demokrātijas un sabiedrības veselības jautājumiem. Latvijas iedzīvotāji uzskata, ka Eiropas Savienībai primāri būtu jārisina jautājumi, kas ir aktuāli visiem Eiropas Savienības iedzīvotājiem neatkarīgi no to dzīves vietas vai nodarbošanās un ir reāli sasniedzami, tādējādi stiprinot sabiedrības uzticēšanos Eiropas Savienībai.

Vienlaikus jāatzīst, ka, neraugoties uz ambiciozo uzstādījumu aktīvi iesaistīt visu paaudžu iedzīvotājus Eiropas nākotnes formulēšanā, līdz šim Eiropas nākotnes konferences darba kārtībā centrālo lomu ir ieņēmuši vienīgi jautājumi par tās uzbūvi un norisi. Zemais līdzdalības līmenis vienā no centrālajiem konferences elementiem – daudzvalodu digitālajā platformā – liecina par konferences pamanāmības trūkumu Eiropas Savienības dalībvalstu iedzīvotāju vidū. Līdzšinējais platformas lietotāju profils rada bažas par pausto viedokļu vienveidību. Kritiski vērtējama arī neskaidra un šaura nacionālo paneļu atzīšanas kritēriju interpretācija. Tas veicina nevienlīdzību starp dalībvalstīm un palielina risku, ka visu dalībvalstu pilsoņu viedokļi netiek atspoguļoti pilnvērtīgi un līdzvērtīgi. Kopš konferences uzsākšanas 2021. gada 9. maijā ir notikušas divas plenārsēdes, no kurām vienā pilsoņi nav bijuši pārstāvēti. Tāpat joprojām plenārsēdē nav sākušās diskusijas par pilsoņu rekomendācijām, kurām jābūt konferences secinājumu pamatā. Ņemot vērā, ka kavējas arī Eiropas pilsoņu paneļu norise, aktuālāks kļūst jautājums par sagaidāmajiem konferences rezultātiem un to atbilstību konferences sākumā paustajām ambīcijām un solījumiem.

Ārlietu ministrijas darbā būtisku atbalstu sniedz pilsoniskās sabiedrības pārstāvji, notiek pastāvīgs dialogs ar ārpolitikas un drošības politikas pētniecības centriem, sociālajiem partneriem, akadēmisko vidi, plašu ekspertu loku un nevalstiskajām organizācijām. Lai informētu un diskutētu ar jauno paaudzi par Latvijas ārlietu dienesta darbību, īstenoto diplomātiju un darbu starptautiskajās organizācijās, attālinātas lekcijas un virtuālu mācību ekskursiju cikli norisinās gan Ārlietu ministrijā, gan Latvijas pārstāvniecībās ārzemēs, kas jauniešiem sniedz padziļinātu ieskatu ministrijas darbībā un divpusējā sadarbībā ar pasaules valstīm. Ārlietu ministrs sniedza publisku lekciju, kuru rīkoja Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultāte, un kurā tika apspriesti Latvijas studējošo jaunatni interesējošie starptautisko attiecību jautājumi. Atzīmējot Latvijas starptautiskās atzīšanas *de iure* simtgadi, sociālajās platformās tika organizēts jauniešu konkurss “21. gadsimta diplomāts”. Lai atbalstītu Latvijas jauniešu delegāta dalību ANO, arī nākotnē turpināsies sadarbība ar jauniešu organizāciju “Klubs “Māja” – jaunatne vienotai Eiropai” un Latvijas Jaunatnes padomi. Baltijas Mediju izcilības centrs sadarbībā ar Ārlietu ministriju īstenoja aktivitātes neatkarīgo mediju vides stiprināšanai Austrumu partnerības politikas valstīs. Veidojot izpratni par ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķu kontekstu, LAPAS īstenoja kampaņu reģionos un sociālajos tīklos, sasniedzot vairākus tūkstošus cilvēku attālināti un klātienē. Aktuālie Eiropas Savienības politikas jautājumi pirms Eiropadomes sanāksmēm un izstrādājot Latvijas nacionālās pozīcijas tiek regulāri apspriesti ar nevalstiskā sektora pārstāvjiem. Ārlietu ministrijas pastāvīgie partneri šajā jomā ir Latvijas Pašvaldību savienība, Latvijas Darba devēju konfederācija, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība un domnīca “Providus”.